

דבר הממונה על התחרות

השנה שחלפה היתה רווייה בעבודה, מאתגרת, ולצערנו גם בלתי צפויה. התחלנו את השנה כשאנחנו פועלים במלוא המרץ - מפעילים אכיפה בלתי מתפשרת כלפי הפרות של חוק התחרות, הן במישור הפלילי והן במישור המנהלי, העמקנו את בדיקות המיזוגים וצדדים משכו עסקות מיזוג אחרי ששיקפנו להם שהבדיקות שערכנו העלו חששות לפגיעה בתחרות ובציבור כתוצאה מהמיזוגים הללו. המשכנו לייעץ למשרדי הממשלה בהיבטים תחרותיים ענפיים וכלל משקיים מכוח חוק הריכוזיות. ולצד כל אלה, תרמנו מהידע והיכולות המקצועיות שלנו למשרדי הממשלה האחרים במסגרת המאבק ביוקר המחיה, כשאנחנו ממשיכים לאכוף כל הפרה של חוק התחרות שאנחנו מאתרים ועוצרים מראש מיזוגים שעלולים "לתרום" ליוקר המחיה.

בשנה שחלפה בדקנו וקיבלנו החלטות בכ-130 מיזוגים. בדיקות מורכבות שהצריכו מאיתנו לשאול, להטיל ספק ולאמץ את עצמנו ואת העומדים מולנו בניתוחים מורכבים; המשכנו את החקירה הפלילית בענף המזון, והמחלקה המשפטית החלה לסקור את חומרי החקירה, לגבש כתבי חשדות במקרים המתאימים ולזמן חשודים לשימועים; הטלנו עיצומים (מוסכמים) של עשרות מליוני שקלים במצטבר על חברות שבדיקה יזומה ורחבה שערכנו העלתה שהפרו את חוק המזון; פרסמנו גילויי דעת על מנת לקדם כניסה לתוקף של תיקוני חקיקה שיזמנו בחוק המזון; ייעצנו למשרדי הממשלה השונים בתחומי הפיננסים, התקשורת, האנרגיה, הרכב ועוד. כך, בענף הרכב - ניתוח כלכלי שערכנו, בין היתר באמצעות שני מחקרי עומק אמפיריים, אפשרו לעמוד על הכשלים המאפיינים את הענף, ובפרט לעמוד על תנאי השוק אשר מובילים לעלות גבוהה של חלפי רכבים ותחזוקת הרכב לאחר רכישתו. פעילות זו של רשות התחרות בשילוב עבודת ייעוץ אינטנסיבית ועבודה משותפת עם משרדי ממשלה אחרים, עמדו בבסיס החלטת הממשלה שיש לפרסם לציבור הרחב "מדד עלות התחזוקה" אשר יידע כל רוכש רכב על הוצאות הרכב המצפות לו בהמשך הדרך, וכן לקדם התקנת תקנות שיטיבו את הליכי השמאות של חברות הביטוח לטובת ציבור המבוטחים; בתחום האכיפה - ובמקביל לפתיחה בהליכי אכיפה חדשים, המשכנו לנהל את התיקים הפליליים שלנו בפני בתי המשפט ולנהל הליכים נוספים בפני בית הדין לתחרות; וקיבלנו מספר פסקי דין משמעותיים, ששוב נתנו גושפנקא של בית הדין לתחרות ושל בית המשפט העליון לעבודה היסודית, הרצינית, לניתוחים הסדורים והמעמיקים, ולשמירה על התחרות שאנחנו מתמידים בה בכל יום.

ואז הגיע ה-7 באוקטובר, ומסלול חיינו השתנה. רבים מעובדי ועובדות הרשות, בני ובנות זוגם, וילדים של עובדי ועובדות הרשות גויסו למילואים מאותו תאריך למשך חודשים רבים. חלק מהעובדים והעובדות חוו אובדן אישי כואב וליבנו שתת דם. ובאותו הזמן, מיד עם תחילת המלחמה, התגייסנו לשמור על רציפות הפעילות של רשות התחרות ומילוי תפקידיה. על אף המחסור בכח האדם, העבודה נמשכה כל העת, ואף הגברנו את המודעות והבדיקה המדוקדקת שלנו ביחס לשווקים בהם פועלים בעלי מונופולין לכל ינצלו את כוחם לרעה בחסות המלחמה.

לצד ההגנה על התחרות והציבור גם בתקופת המלחמה, אנו נוטלים חלק בייעוץ לממשלה ובגיבוש פתרונות מבניים במסגרת המאבק ביוקר המחיה, בד בבד עם ביצוע תפקידינו כרשות אכיפה.

החודשים הראשונים של שנת 2024 מלמדים על תוצאותיה של העבודה שהושקעה ברשות בשנת 2023: בדיקות עומק של מיזוגים במהלך שנת 2023 הסתיימו בהחלטות שהתקבלו במיזוגים מורכבים ב-2024 בהם שתי התנגדויות, נשלחו זימונים לשימועים לפני הגשת כתב אישום לחברות ומנכ"לים נוספים במסגרת חקירת המזון; הוגש כתב אישום מקיף בקרטל ההסעות; שולמו לאוצר המדינה למעלה מ-88 מליון שקלים במסגרת עיצומים מוסכמים כתוצאה מהבדיקה היוזמה והמעמיקה לבחינת העמידה בחוק המזון שערכנו בשוק המזון; נגזרו עונשי מאסר בפועל במסגרת הסדרי טיעון בתיק קרטל המסעות לפולין. והיד עוד נטויה.

גם בשנה זו אני רוצה להודות לעובדות ועובדי הרשות על המקצועיות, המסירות והעבודה הקשה לאורך כל השנה. לחזק את העובדים והעובדות שגויסו למילואים, לאלו שעדיין מגויסים וכמובן גם את אלו שנותרו בעורף ושלקחו ועדיין לוקחים על עצמם את העומס והמטלות של חבריהם לעבודה, כדי לאפשר לרשות התחרות להמשיך למלא את תפקידיה גם בעת הזו.

אנו מאחלים ומייחלים לכך שבקרוב מאוד נזכה לשחרור כל החטופות והחטופים.

קריאה מהנה.

בברכה,

מיכל כהן

הממונה על התחרות

חלק א - חזון הרשות ומטרותיה

רשות התחרות מופקדת על שמירת התחרות החופשית במשק ועל קידומה. עשיית הרשות מתפרשת על פני מגוון רחב של תחומים, ובהם פיקוח על עסקאות, אכיפה, ייעוץ לגופי ממשלה ולכנסת ומחקר. פעולות אלה נועדו למנוע ולעצור פגיעה בתחרות על ידי בעלי עסקים ולקדם תחרות חופשית ואת התועלות שהיא טומנת בחובה לרווחת הצרכן ולטובת הצמיחה הכלכלית והרווחה החברתית.

הכרה בחשיבות של ערך התחרות מחייבת רשות תחרות עצמאית, שתהא נטולת השפעות זרות וחסרת פניות. עצמאות זו חיונית בין היתר משום שהממונה על התחרות נדרשת להכריע בענייניהם של גופים עסקיים בעלי עוצמה כלכלית ניכרת, והם עלולים להפעיל לחצים בתהליך של קבלת החלטות בעניינם¹. עצמאותה של רשות התחרות מאפשרת לה לקבל החלטות ענייניות המבוססות על שיקולים מקצועיים ולא כוץ את החוק ביעילות לטובת האינטרס הציבורי בלבד.

רשות התחרות שמה לה למטרה להגביר את האכיפה של חוק התחרות ואת ההרתעה מפני הפרות שלו. במוקד תשומת הלב של הרשות כעת מצויים ענפי המזון, הפיננסים והרכב, הן נוכח חשיבותם לציבור הישראלי והשפעתם עליו והן נוכח הקשיים התחרותיים המאפיינים אותם. בנסיבות אלו יש למגר כל פגיעה או חשש לפגיעה בתחרות בשווקים אלו ומכאן חשיבותה היתרה של אכיפה נחושה ובלתי מתפשרת של חוק התחרות וחוק המזון.

ברבעון האחרון של שנת 2023 החלה רשות התחרות לבצע מחקר שוק תקדימי בהיקפו בענף המזון, מתוך מטרה להתחקות על פי נתוני אמת אחר מאפייני השווקים השונים בענף המזון; ללמוד על משמעויות הכשלים מהם סובל הענף על יוקר המחיה; ולאתר, ככל הניתן, באופן אמפירי מידע על התנהגות השחקנים בו. המחקר ממשיך להתבצע בשנת 2024 במטרה לקדם, בשיתוף עם משרדי ממשלה נוספים, צעדים הדרושים לקידום התחרות בתחום המזון ולהורדת יוקר המחיה.

במסגרת עבודתה רשות התחרות גם שמה דגש על מניעה מראש של שינויים מבניים בכל השווקים במשק, ככל ששינויים אלו עלולים לפגוע בתחרות בעסקים בטווח הקצר ובטווח הארוך. כפועל יוצא הרחיבה רשות התחרות את בדיקות המיזוגים ושיתופי הפעולה העסקיים המובאים לפתחה, על מנת למנוע מראש היווצרות או חיזוק של כוח שוק בידי גופים עסקיים במשק, כשטובת הצרכן לנגד עיניה.

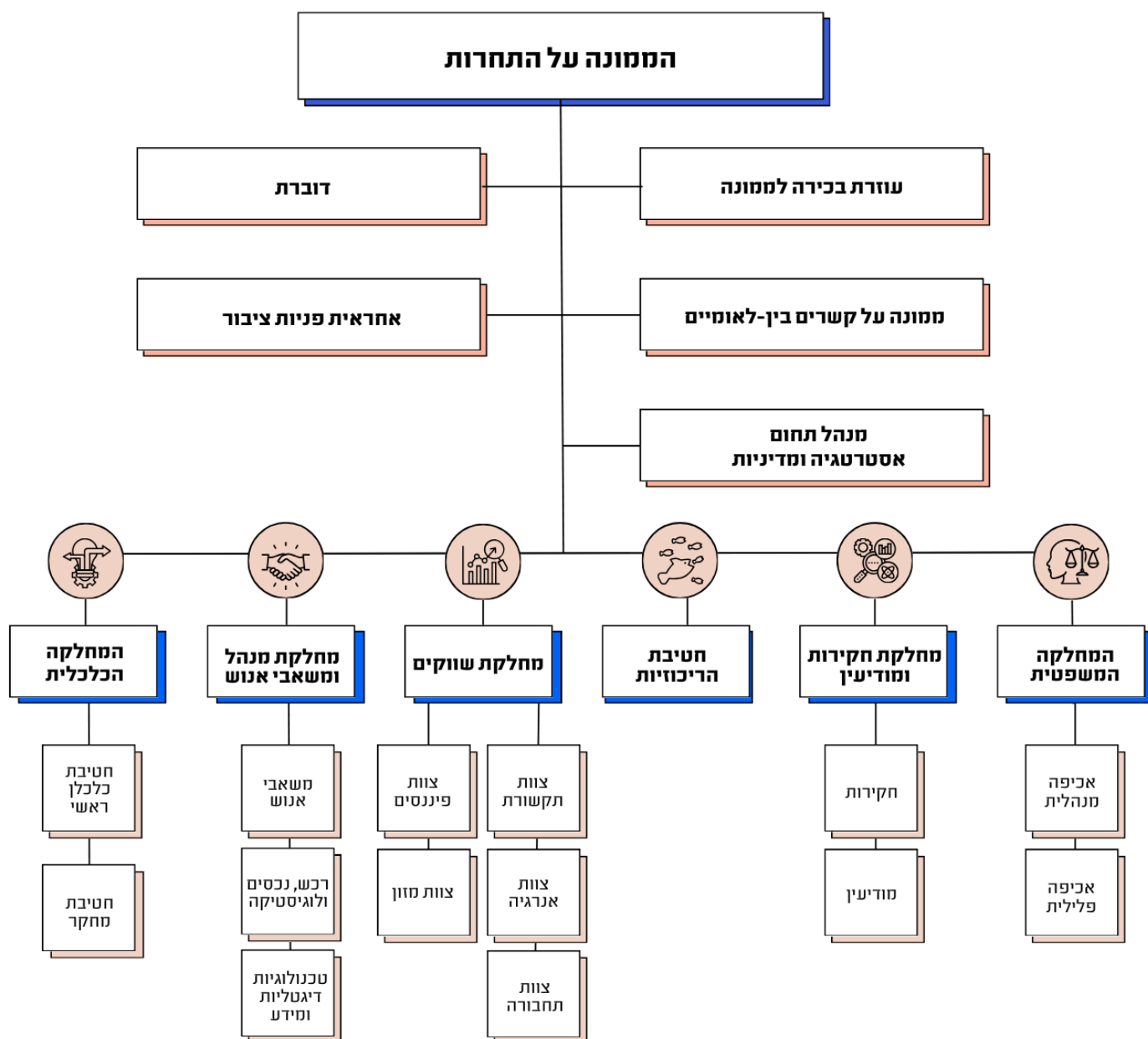
לצד כל אלה, מעמידה רשות התחרות את הידע והמקצועיות שלה, הן בתחום התחרות וההגבלים העסקיים, הן בתחום המחקר האמפירי והן ביחס למאפייני הפעילות ברבים מהשווקים במשק, על מנת לייעץ לממשלה בנושא קידום התחרות במשק הישראלי. מטרות אלו עמדו בבסיס עבודת הרשות בשנים האחרונות, וינחו את עבודתה ואת סדרי העדיפויות שלה גם בשנת 2024.

¹ בג"ץ 5658/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת, פס' 40 לפסק הדין של השופטת ברק - ארז.

התיאור בדין וחשבון שנתי זה לא בא למצות את הדין; הוא אינו בגדר ייעוץ משפטי או הבעת עמדה מחייבת מטעם רשות התחרות באשר למדיניותה. התיאור נועד להקנות לקורא מושג כללי בדבר תפקידיו של מערך התחרות, הוראות חוק התחרות וכיוצא באלה. ככזה התיאור הוא כללי ונכתב בהפשטה רבה. מטרת התיאור אינה להקים בסיס שעליו אפשר להסתמך לצורך ביצוע עסקאות או אי-ביצוען או לכל צורך מסחרי או משפטי אחר. גוף המבקש לעשות פעולה או להימנע מעשייתה, ויש לו עניין לבחון את הוראות דיני התחרות בהקשר לאותה סוגיה, עליו לקבל ייעוץ משפטי בנושא ולא להסתמך על האמור בדוח שנתי זה.

חלק ב - מבנה הרשות

בניהולה של הממונה על התחרות פועלות חמש מחלקות מקצועיות: מחלקה משפטית, מחלקה כלכלית, מחלקת שווקים, מחלקת חקירות ומחלקת מנהל ומשאבי אנוש.

הנהלת רשות התחרות

הנהלת רשות התחרות כוללת את הממונה על התחרות ואת מנהלי המחלקות:

עו"ד מיכל כהן, הממונה על התחרות

עו"ד יעל שיינין, היועצת המשפטית ומנהלת המחלקה המשפטית

אוריאל סיטרוואן, מנהל מחלקת שווקים

עו"ד חיים ארביב, מנהל מחלקת חקירות

ד"ר יהושע (ג'וש) שרמן, מנהל המחלקה הכלכלית

גב' מיטל פוירשטיין עמר, סמנכ"לית רשות התחרות ומנהלת מחלקת מנהל ומשאבי אנוש

לשכת הממונה על התחרות

עו"ד איל שפירא, מנהל תחום תכנון ומדיניות; עו"ד מורן מיארה, עוזרת בכירה לממונה; מר צחי ברקוביץ', מנהל תחום בכיר קשרי ממשלה וכנסת; גב' גלי רביב, מ"מ דוברת רשות התחרות; עו"ד שירה גילת, ממונה על התחום הבין-לאומי ברשות; גב' יפה נוריאל, ממונה על פניות הציבור; גב' אנג'לה טטוראשוילי, מנהלת לשכת הממונה על התחרות ורשמת הרשות. צוות הלשכה מנהל ומפעיל את לשכת הממונה ונותן סיוע מנהלי לממונה ולצוותי העבודה ברשות.

מחלקת הון אנושי ומנהל

מחלקת הון אנושי ומנהל שבראשה עומדת סמנכ"לית רשות התחרות, הגב' מיטל פוירשטיין עמר, אחראית לתפעול של רשות התחרות ולמכלול הנושאים התקציביים והמנהליים הכרוכים בפעילותה. מאחר שהרשות היא יחידת סמך עצמאית, פעילותה של מחלקת מנהל ומשאבי אנוש כוללת ניהול ועדות רכש, מכרזים וכוח אדם נפרדות ופעילות תקציבית ללא תלות במשרד האם, לרבות התנהלות ישירה מול יחידות המטה באוצר ובנציבות. בעקבות החלת הרפורמה בניהול ההון האנושי בשירות המדינה, קיבלה

המחלקה סמכויות מנציבות שירות המדינה לתפקוד עצמאי של הרשות בסוגיות של ניהול ההון האנושי.

המחלקה כוללת צוותים מקצועיים לפי תחומים: הון אנושי, הדרכה, רווחה ושכר; רכש; נכסים ולוגיסטיקה; מידענות, ספרייה וארכיב; מערכות מידע דיגיטליות ותקשורת.

המחלקה המשפטית

המחלקה המשפטית מרכזת את הטיפול בהליכי אכיפה מנהליים ופילייים שהרשות נוקטת במקרים של הפרת חוק התחרות הכלכלית (**חוק התחרות**) וחוק קידום התחרות בענף המזון (**חוק המזון**), ומייצגת את הממונה על התחרות בערכאות משפטיות.

הצוותים המנהליים מרכזים את הפעילות המשפטית בכל הנוגע להפעלת סמכויות האכיפה המנהלית הנתונות בידי הממונה על התחרות, כגון קביעות על הפרות של החוק, הטלת עיצומים כספיים, הוראות לקבוצת ריכוז, הוראות לבעל מונופולין וצווים מוסכמים. עורכי הדין בצוותים המנהליים מייצגים את הממונה על התחרות בפני בית הדין לתחרות ובערעורים על החלטותיו בפני בית המשפט העליון. עורכי הדין בצוותים הפילייים הם תובעים באי כוח היועץ המשפטי לממשלה, המוסמכים להגיש כתבי אישום ומנהלים הליכים פילייים בגין עבירות על החוק בפני בית המשפט המחוזי ובערעורים בפני בית המשפט העליון.

המחלקה המשפטית גם מלווה תהליכי חקיקה של חוקים שעליהם מופקדת הממונה על התחרות, מנחה מקצועית את עורכי הדין במחלקת שווקים ומעניקה ייעוץ משפטי להנהלת רשות התחרות.

המחלקה המשפטית מונה 35 עורכי דין, שישה מתמחים ושני סטודנטים, שלרבים מהם תארים אקדמיים בכלכלה או במנהל עסקים נוסף על התמחותם המשפטית, ובראשה עומדת היועצת המשפטית של רשות התחרות, עו"ד יעל שיינין.

המחלקה הכלכלית

דיני התחרות הם מערכת של נורמות משפטיות שעוסקות בתופעה כלכלית הנקראת "כוח שוק". מטבע הדברים, במקרים רבים יש יחסי גומלין הדוקים בין ניתוח כלכלי-תחרותי ובין אכיפה ויישום של חוק התחרות. הניתוח הכלכלי-תחרותי הוא נדבך מרכזי בהחלטה אם לאשר מיזוג חברות, באכיפה כנגד בעל מונופולין, בהחלטה אם להכריז על קבוצת ריכוז וכיו"ב.

כלכלני המחלקה מעניקים תמיכה כלכלית לכל עבודת הרשות ובכלל זה בתיקי אכיפה ובתיקי מיזוג מורכבים. במקרים המתאימים הם מעידים בהליכים משפטיים שהממונה על התחרות מיוצגת בהם.

בנוסף, עורכת המחלקה הכלכלית מחקרי שוק יזומים, עתירי נתונים, על מנת להבין את הדינמיקה התחרותית בשווקים שונים ולחשוף כשלים תחרותיים. על סמך הממצאים מגבשת המחלקה המלצות מדיניות ודרכי פעולה לפתרון הכשלים ולקידום התחרות. ההמלצות נמסרות לממונה ולמשרדי הממשלה ומפורסמות לציבור.

המחלקה הכלכלית מונה שנים עשר כלכלנים. בראש המחלקה הכלכלית עומד הכלכלן הראשי של רשות התחרות ד"ר יהושע (ג'וש) שרמן.

מחלקת שווקים

מחלקת שווקים מרכזת את פעילות הרשות בכל הנוגע לבדיקת עסקאות, לייעוץ תחרותי למשרדי ממשלה ולוועדות הכנסת, וכן לקידום תחרות בענפי המשק למיניהם.

עובדי המחלקה עוסקים בבחינת ההשפעה התחרותית של מיזוגים והסדרים כובלים המובאים לאישור הממונה מכוח חוק התחרות, ושל עסקאות נוספות המובאות לאישור הממונה מכוח חוק המזון וחוק משק הדלק. עוד עוסקים עובדי המחלקה בגיבוש צעדים הנדרשים למניעת פגיעה בתחרות ולקידום התחרות בכל ענפי המשק, במסגרת ייעוץ תחרותי לגופים ממשלתיים ולוועדות הכנסת. בכלל זה עובדי המחלקה משתתפים בעבודת צוותים ממשלתיים, מלווים תהליכי חקיקה בעלת היבטים תחרותיים ומייצגים את הממונה בוועדות הכנסת.

מחלקת שווקים מונה עשרים ושלושה כלכלנים ועורכי דין, והם פועלים בחמישה צוותים המתמחים בענפי המשק למיניהם :

צוות בריאות, היי-טק ותקשורת; צוות תחבורה ותיירות; צוות אנרגיה, סביבה ותשומות בנייה; צוות בנקאות ופיננסים; וצוות מזון, חקלאות וקמעונאות. בראש המחלקה עומד מר אוריאל סיטראן.

מחלקת חקירות

תפקידה של מחלקת החקירות של רשות התחרות הוא לחקור חשדות לביצוע עבירות על חוק התחרות וחוק המזון.

לביצוע תפקידים הוסמכו חוקרי רשות התחרות, לפי סעיפים 45 ו-46(א) לחוק התחרות, לחקור כל אדם בשל עבירה על החוק, לדרוש מכל אדם הקשור לעבירה להתייצב לשם חקירה וכן להתלוות לחוקר רשות התחרות לחקירה ולמסור לו כל פרט, מסמך וידעה הנוגעים לעבירה. כמו כן הם הוסמכו להיכנס לכל מקום שבו מתנהל עסק, לערוך בו חיפוש ולתפוס כל חפץ שיש יסוד סביר להניח כי ישמש ראיה במשפט בגין עבירה על הוראות החוק. החוקרים רשאים לעכב, לעצור ולשחרר חשודים בהתאם לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996. בתום כל חקירה מחלקת החקירות מעבירה את חומר החקירה לידי תובעי רשות התחרות, והם מחליטים על פי חומר הראיות אם יש מקום בנסיבות המקרה להגיש כתב אישום נגד החשודים בביצוע העבירות.

מחלקת החקירות כוללת צוותי מודיעין וצוותי חקירות ובהם חוקרים בעלי תארים אקדמיים במשפטים, בכלכלה, בחשבונאות ובמנהל עסקים. בראשה עומד עו"ד חיים ארביב.

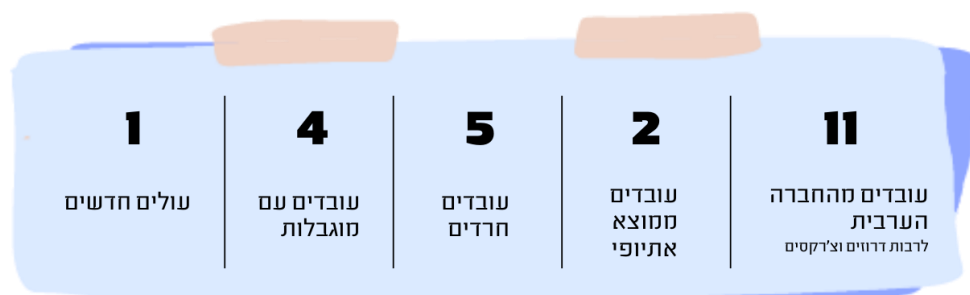
חטיבת הריכוזיות

החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות (חוק הריכוזיות) שנחקק בשנת 2013, קובע כי משרדי ממשלה המבקשים להקצות נכסים ציבוריים (רישיונות, חוזים או הפרטות של חברות ממשלתיות) לגורמים ריכוזיים במשק, מחויבים לשקול שיקולי ריכוזיות כלל-משקית בהתייעצות עם הוועדה לצמצום הריכוזיות. הממונה על התחרות היא יו"ר הוועדה, ולצידה חברים בוועדה מנכ"ל משרד האוצר וראש המועצה הלאומית לכלכלה.

חטיבת הריכוזיות שברשות התחרות מופקדת על ריכוז עבודת המטה המקצועית והאדמיניסטרטיבית של ועדת הריכוזיות, לרבות גיבוש המלצות לחוות דעתה של הוועדה. החטיבה מטפלת גם בגיבוש ובפרסום רשימות של קבוצות עסקיות בעלות היקפי פעילות ניכרים (תאגידים ריאליים וגופים פיננסיים גדולים) או של קבוצות המחזיקות בזכויות בתשתיות חיוניות במשק או בכלי תקשורת בהתאם להוראות החוק.

בראש החטיבה עומד עו"ד עמנואל ברכפלד.

פילוח הון אנושי

חלק ג' - סמכויות האכיפה של דיני התחרות

מלבד סמכויות הפיקוח על עסקאות, העמיד החוק לרשות הממונה על התחרות כלים שונים לקידום אכיפת החוק ולהגשמת מטרותיו. כלים אלה כוללים בין היתר אכיפה פלילית בגין הפרת הוראות החוק, אכיפה מנהלית-אזרחית, הכרזות ומתן הוראות לבעלי מונופולין ולקבוצות ריכוז וכן סמכויות נוספות המאפשרות לממונה לזום הליך שיפוטי, על מנת למנוע או להפסיק פגיעה בתחרות או הפרה של החוק.

ג.1. אכיפה מנהלית-אזרחית

עיצום כספי: חוק התחרות הכלכלית מסמיך את הממונה על התחרות להטיל עיצומים כספיים בגין הפרות שונות של הוראות החוק, במטרה להגביר את ההרתעה ולהבטיח את הציות להן.

החוק קובע ספים מרביים לגובהם של העיצומים ומונה שיקולים מנחים לשיקול הדעת של הממונה. בהתאם וכפוף לזאת הממונה קובעת את גובהו המדויק של העיצום. טרם ההחלטה על הטלת עיצום כספי מתנהל הליך שימוע, כמקובל בהליכים מנהליים, והמפר זכאי להגיש ערר על ההחלטה לבית הדין לתחרות.

קביעה על הפרת חוק: בסמכותה של הממונה על התחרות לקבוע על פי סעיף 43(א) לחוק התחרות, כי הסדר מסוים או קו פעולה של איגוד עסקי הם הסדר כובל, כי מיזוג חברות מסוים חייב בדיווח לממונה, כי בעל מונופולין ניצל את מעמדו לרעה או כי קבוצה מצומצמת של בני אדם היא קבוצת ריכוז. קביעה היא ראייה לכאורה לנקבע בה בכל הליך משפטי. מושאי הקביעה רשאים לערור עליה בפני בית הדין לתחרות.

צו מוסכם: בהתאם לסעיף 35 לחוק התחרות, בית משפט או בית הדין לתחרות רשאי, לפי בקשת הממונה על התחרות וחלף נקיטת צעדי אכיפה אחרים בידי הממונה, ליתן להסכמה שבין הממונה ובין אדם אחר תוקף של "צו מוסכם". במסגרת הצו אדם יכול להתחייב לעשות מעשה מסוים או להימנע מלעשותו, וכן הוא יכול להתחייב להעביר כספים לאוצר המדינה. עם אישורו של צו מוסכם על ידי בית המשפט או בית הדין לתחרות ניתן לצו תוקף של פסק דין. סמכות זו מרחיבה את טווח האמצעים שהממונה על התחרות יכולה לנקוט לקידום מטרות החוק.

ג.2. הכרזות ומתן הוראות

הכרזה על קיומו של בעל מונופולין: סעיף 26(א) לחוק התחרות מאפשר לממונה להכריז על קיומו של מונופולין. הכרזה כזו היא הצהרתית במובן זה שאין בהיעדרה של הכרזה כדי לגרוע מאומה מן החובות המוטלות על בעל המונופולין על פי החוק (אולם היא עשויה, במקרה של הכרזה על ספק מזון, להוביל להחלת חובות על המונופולין המוכרז מכוח חוק המזון). ההכרזה כאמור משמשת ראייה לכאורה לקיומו של מונופולין בכל הליך משפטי ועשויה להיות לה נפקות משפטית לפי חוקים אחרים.

הוראות לבעל מונופולין: סעיף 30 לחוק מאפשר לממונה לתת הוראות לבעל מונופולין, אם ראתה כי עקב קיומו או התנהגותו של בעל מונופולין נפגעת התחרות בעסקים או נפגע הציבור, או אם יש חשש לפגיעה ממשיית בתחרות או לפגיעה ממשיית בציבור. פגיעה מסוג זה עשויה להתבטא בין היתר במחיר של נכס או שירות, באיכותם, בכמות המסופקת או בחסם בפני מעבר של לקוחות בין חברות בענף או חסם בפני כניסה של חברות חדשות לענף.

הכרזה על קבוצת ריכוז ומתן הוראות לחבריה: סעיף 33 לחוק התחרות מאפשר לממונה לקבוע כי קבוצה מצומצמת של בני אדם המנהלים עסקים הם חברי קבוצת ריכוז אם ראתה כי מתקיימים כל אלה: בין חברי הקבוצה או בענף קיימת תחרות מועטה; ומתן הוראות לחברי הקבוצה עשוי למנוע פגיעה או חשש לפגיעה ממשיית בציבור או בתחרות בעסקים בין חברי הקבוצה או בענף שבו הם פועלים, או כדי להגביר באופן משמעותי את התחרות בין חברי הקבוצה או בענף או ליצור תנאים להגברה ניכרת של התחרות בענף.

ג.3. אכיפה פלילית

הפרה של הוראות חוק התחרות היא עבירה פלילית לפי סעיף 47 לחוק. בהתאם למדיניות האכיפה של הממונה, ההפרות החמורות ביותר של החוק מנותבות למסלול האכיפה הפלילית.

החוק קובע מדרג חומרה לעבירות שונות. סעיף 47(א) לחוק קובע עונש מאסר מרבי של חמש שנים למי שהיה צד להסדר כובל אסור. בהתאם לסעיף 47(א) הפרת תנאי או הוראה

שקבעה הממונה; עשיית מיזוג שלא כדין; ניצול מעמד לרעה בכוונה להפחית את התחרות בעסקים או לפגוע בציבור; וכן הפרת צו - כל אלה הן עבירות פליליות שעונשן המרבי עומד על שלוש שנות מאסר. עונשה המרבי של כל הפרה אחרת של הוראות החוק עומד על שנת מאסר, לפי סעיף 47(ב) לחוק.

רשות התחרות רואה באכיפה הפלילית כלי אכיפה מרכזי נגד עבירות על חוק התחרות. תפיסת היסוד המנחה באכיפה הפלילית היא עקירתו מהיסוד של התמריץ של מנהלי העסקים לעבור על החוק ולפגוע בתחרות, וגמול הולם למי שהפר את החוק.

כחלק מהחשיבות שמיוחסת על פי חוק למניעת עבירות על חוק התחרות, נקבעה בחוק חובת פיקוח על מנהלי תאגידים. על פי סעיף 48 לחוק, שעודכן בשנת 2019 (תיקון מס' 21), מנהל פעיל בתאגיד חייב לפקח ולעשות כל שביכולתו למנוע עבירה לפי החוק.

4.ג. ייזום הליכים שיפוטיים

חוק התחרות מסמיך את הממונה על התחרות ליזום פנייה אל בית הדין לתחרות כדי לפעול בנושאים מסוימים. כך הם פני הדברים בעניין סמכות בית הדין להורות על הפרדת חברות שהתמזגו בניגוד להוראות החוק (ס' 144 ו-25 לחוק); בעניין סמכות בית הדין להורות על הפרדת בעל מונופולין לכמה תאגידים, או להורות לבעל מונופולין על מכירת נכס (סעיפים 44, 30 ו-31 לחוק); בעניין סמכות בית הדין להורות על מכירת החזקות צולבות או משותפות של חברי קבוצת ריכוז או על מכירת נכס של חבר קבוצת ריכוז (ס' 143 לחוק); בעניין סמכות אב בית הדין לתת צו לא תעשה לפי סעיף 50 לחוק כדי למנוע הפרה של החוק; ובעניין סמכות בית הדין ליתן תוקף של צו מוסכם להסכמה שגובשה בין הממונה על התחרות לאדם שהפר את הוראות החוק (ס' 150 לחוק).

5.ג. כלי אכיפה שבידי אחרים

מאמצי האכיפה שעושה רשות התחרות מכוונים להגנה על אינטרס הציבור בכללותו, ובדרך כלל אין בהם כדי להביא לידי השבת נזקים בגין הפרת החוק לניזוקים. לפיכך בצד

סמכויות הממונה על התחרות, החוק קובע דרכים נוספות לקבלת סעדים על דרך של אכיפה פרטית.

לרשות כל אדם או תאגיד עומדים סעדים אזרחיים בגין הפרה של חוק התחרות. סעדים אלה כוללים את הוראת סעיף 50 לחוק, ולפיה הפרה של הוראה מהוראות החוק דינה כדין עוולה בניזיקין. הסעיף פותח בפני פרטים ותאגידים הניזוקים מהפרה של הוראות החוק על ידי אחר, אפשרות לפרוע ממנו את נזקם באמצעות תביעה נזיקית רגילה. נוסף על כך הדין מתיר לאדם, לרשות ציבורית או לארגון, העומדים בתנאים מסוימים, להגיש בקשה לאישור תובענה ייצוגית בשם קבוצת אנשים בעילה של הפרה של הוראות חוק התחרות.

לצד העמדת אפשרות לניזוק לקבל סעד בגין נזק שנגרם לו בשל הפרת החוק, אכיפה פרטית תורמת למודל האכיפה של החוק בשני היבטים מרכזיים: ראשית, היא מפחיתה מלכתחילה את התמריץ להפר את החוק; שנית, האכיפה הפרטית משלימה את האכיפה הציבורית במקרים המתאימים.

לרשות התחרות נציגה בקרן למימון תובענות ייצוגיות במשרד המשפטים, המעניקה מימון לתובענות שיש עניין ציבורי בבירורן. מלבד זאת הרשות מכווינה תובעים ייצוגיים בעילות לפי החוק ומסייעת להם.

6.ג סמכויות האכיפה בענף המזון

לרשות הממונה על התחרות כלי אכיפה מנהליים ופליליים הקבועים בחוק קידום התחרות בענף המזון, התשע"ד-2014 (חוק המזון). פרק ב' לחוק המזון כולל איסורים ממוקדים אשר חלים על ספקי המזון ורשתות השיווק הקמעונאיות. חלק מן האיסורים חלים על קמעונאים וספקים "גדולים" כפי שמגדיר חוק המזון, בהתאם למחזור מכירותיהם או בשל היותם מונופול מוכרז לגבי מצרך מסוים.

ההוראות שבפרק ב' אוסרות על התערבות של ספק במחיר לצרכן שקמעונאי גובה עבור ספק אחר ואוסרות על התערבות של קמעונאי אצל ספק במחיר לצרכן שקמעונאי מוכר של אותו הספק.

בנוסף, ההוראות מסדירות את היחסים שבין קמעונאים לספקים, ובעיקרן אוסרות על התערבות בכל דרך שהיא במחיר ותנאי המכירה לצרכן, בסידור מצרכים, בהקצאת שטח מכירה בחנות ובהיקף הרכישות בשוק.

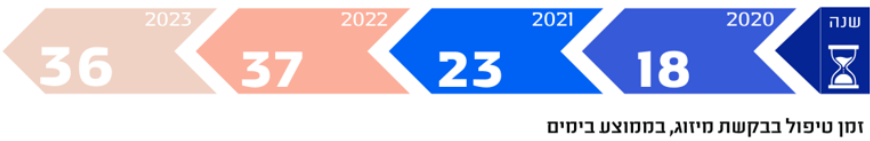
הוראות נוספות נוגעות לתמחור אסור כגון מכירה במחיר נמוך מהעלות השולית, וקשירה אסורה כגון התניית מכירת מצרך ברכישת מצרך אחר. איסור נוסף נוגע להעברת תשלומים מספק לקמעונאי, בכפוף לסייגים שנקבעו.

לצד כל אלה, לממונה מוקנית הסמכות לתת הוראות שונות הן לקמעונאים והן לספקים.

חלק ד - פעילות רשות התחרות

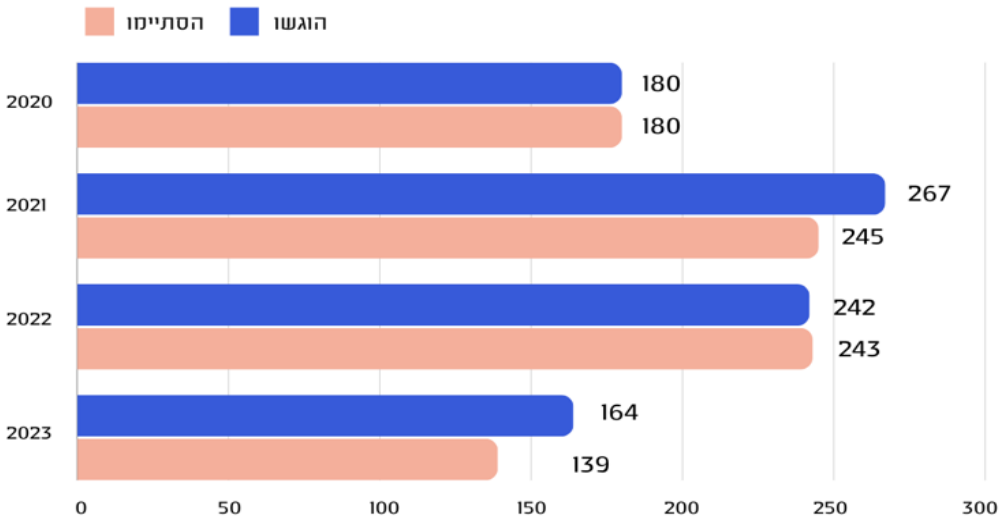
ד.1 מיזוגים ועסקאות

נתונים על עבודת המיזוגים ברשות התחרות בשנת 2023:

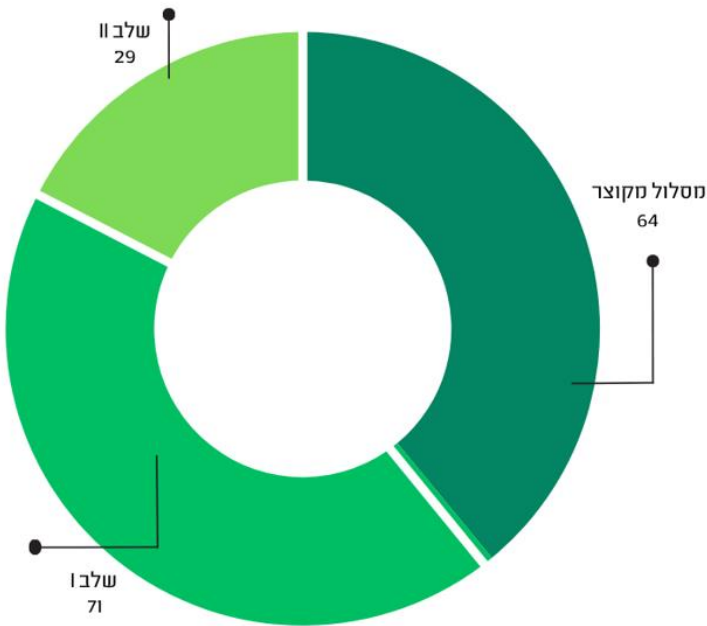

ד.1.א פעילות בתחום המיזוגים

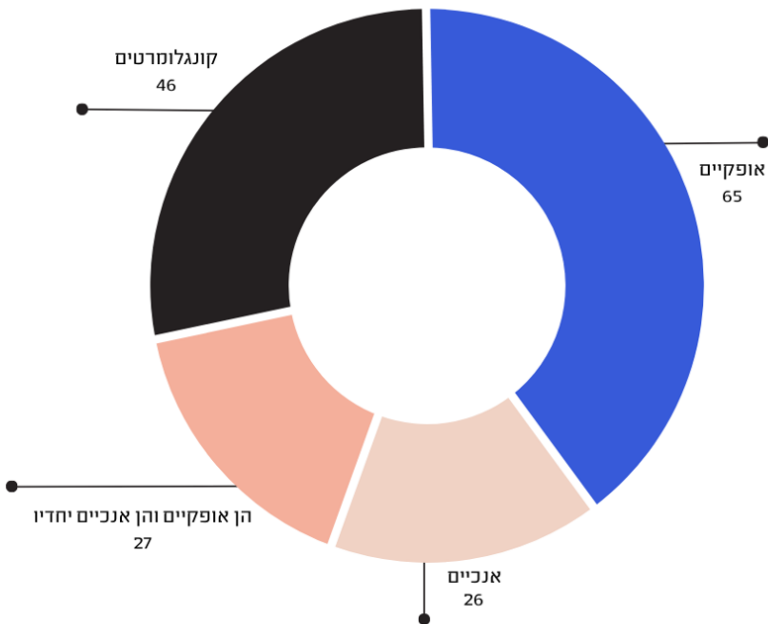
בקשות מיזוג שהוגשו ובקשות מיזוג שהטיפול בהן הסתיים

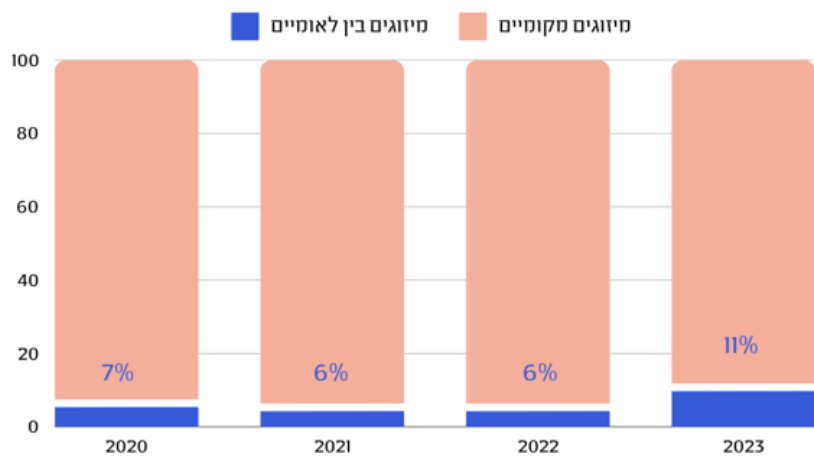
מיזוגים - סיווג מסלול

התפלגות מיזוגים לפי סוג

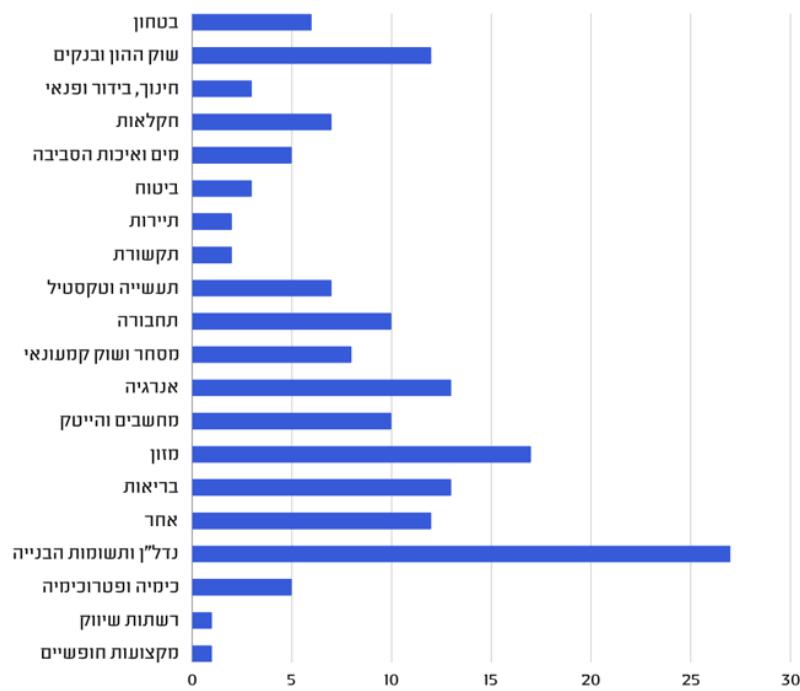

מיזוגים בין-לאומיים

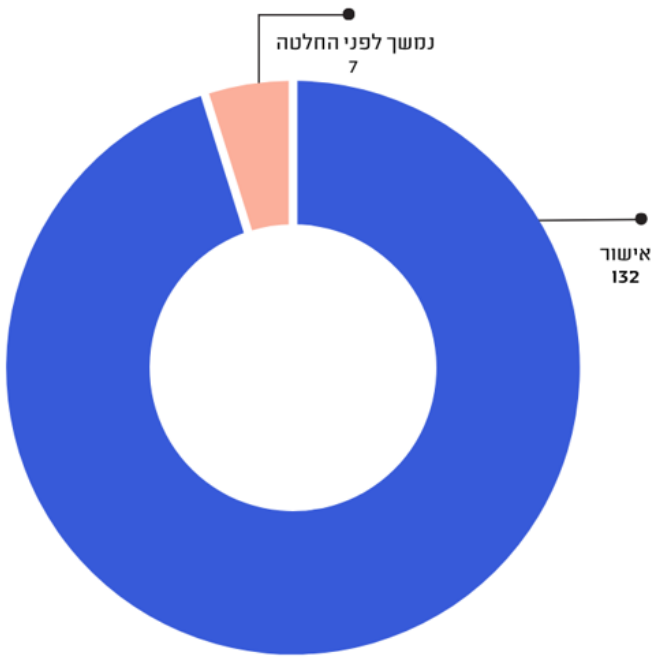

בקשות מיזוג שהוגשו בחלוקה לענפי משק

**מיזוגים יכולים להיות מסווגים למספר ענפי משק

סוגי החלטות

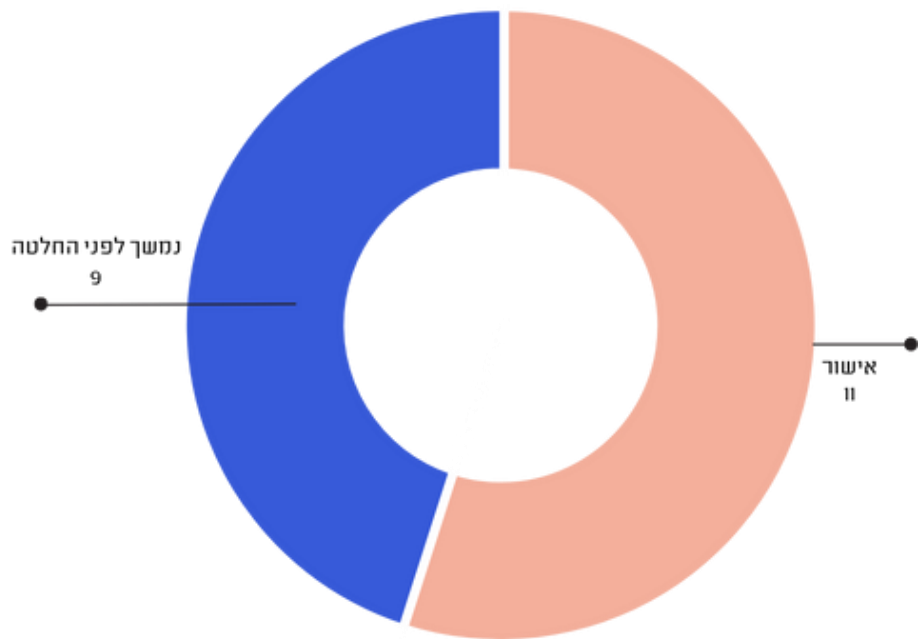

ד.ו.ב טיפול בבקשות פטור

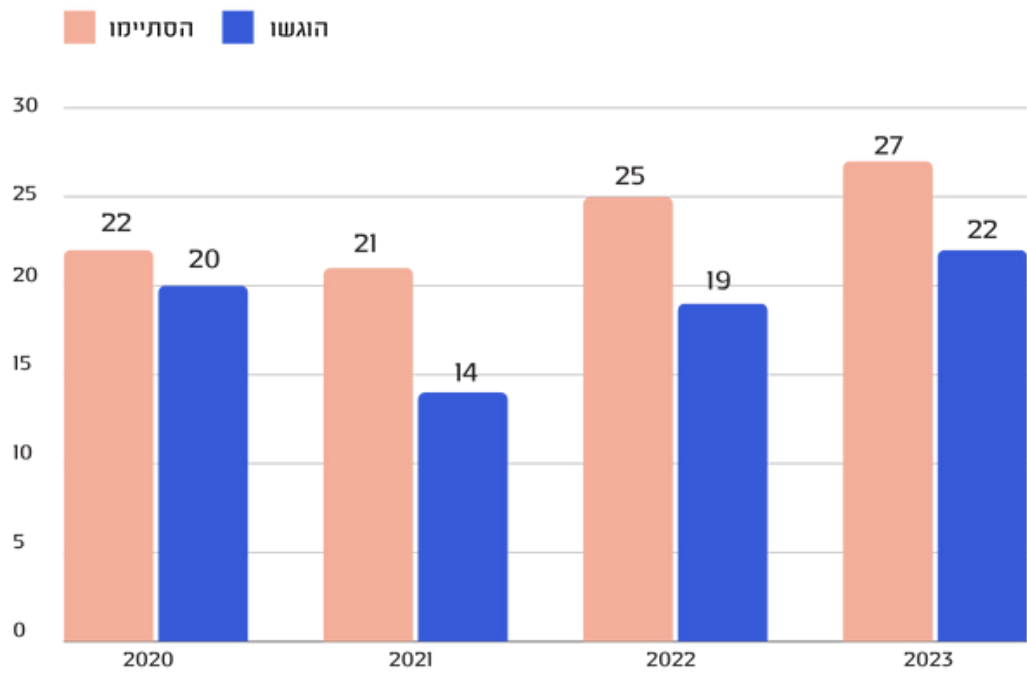
זמן טיפול בבקשת פטור, בממוצע בימים

חלוקה לפי סוגי החלטות

בקשות פטור שהוגשו ובקשות פטור שהטיפול בהן הסתיים

מיזוגים

מיזוג דיפלומט-דורות

בפברואר 2023, אישרה הממונה על התחרות מיזוג בין דיפלומט מפיצים לבין דורות מוצרי שום ותיבול. דיפלומט פועלת בתחום הייבוא והשיווק של מוצרי צריכה מהירה, ביניהם: מותג שימורי הטונה Starkist, מוצרי הניקיון וההיגיינה של Procter&Gamble, תחליפי בשר ועוד. לעומתה, דורות פועלת בתחום הייצור והשיווק של מוצרי תיבול קפואים ומצוננים, בעיקר שום קפוא, ומחזיקה במותג המוביל בתחום. דורות גם עוסקת בשיווק תחתיות בצק אפוי לעוגה.

במסגרת בדיקת עסקת המיזוג נבחנו ברשות התחרות לעומק תרחישים שונים. בין היתר נבחנה האפשרות שמא המיזוג יוביל לדחיקה של מתחרותיה של דורות או מתחרותיה של דיפלומט, או להגדלת כוח המיקוח של החברה הממוזגת מול קמעונאים. עוד נבדק תרחיש של אובדן מתחרה פוטנציאלי.

בדיקת הממונה העלתה כי בנסיבות המיזוג הספציפי, ובפרט - היקף המכירות ומאפייני תחום הפעילות של דורות, מאפייני פעילות דיפלומט, כמו גם נתונים נוספים שנאספו במסגרת הבדיקה, ומידע שעלה במסמכים הפנימיים של הצדדים למיזוג ושל צדדים שלישיים, המיזוג אינו מעלה חששות לפגיעה בתחרות ובציבור.

מיזוג שורש - קולנוע חדש

באפריל 2023, חברת שורש (אדם טבע בע"מ) הודיעה לממונה על משיכת בקשת המיזוג עם חברת קולנוע חדש - בעלירות ההנעלה WeShoes ויבואני Hoka , Blundstone , ומותגים נוספים, לאחר שלצדדים הוצגו החששות התחרותיים שעלו מבדיקת המיזוג.

הממונה העלתה בפני הצדדים את החשש כי המיזוג יגרום לגריעה של מתחרה בשוק סנדלי הטיולים, לנוכח פעילותה של קולנוע חדש בשוק (ובשוק המטיילים באופן כללי), אחזקותיה ברשתות קמעונאות וברשת סיטונאית משמעותית. נוסף על כך, בדיקת

הממונה העלתה חשש לפגיעה תחרותית על ידי צינון התחרות התוך-מותגית במקטע הקמעונאי על מוצרי שורש, אשר יאפשר להעלות את מחירי מוצרי שורש לצרכן. לפירוט על אודות הליכי אכיפה ביחס לחברות אלה, ראו בהמשך.

מיזוג ישראלכרט-הראל

באפריל 2023 הוגשה בקשה למיזוג בין ישראלכרט להראל, אליה התנגד מ"מ הממונה בחודש ינואר 2024. הראל היא חברת הביטוח המובילה בישראל בתחום ביטוחי הבריאות, וישראלכרט היא חברת כרטיסי האשראי המובילה בישראל, שעוסקת, בין היתר, בהנפקה, תפעול הנפקה וסליקת כרטיסי חיוב. ישראלכרט מחזיקה במידע רב וייחודי על יותר מ-40% ממחזיקי כרטיסי החיוב הפעילים בשוק. מדובר במידע שהוא בעל ערך לצורך ניתוח דפוסי ההתנהלות הכלכלית של הלקוח, באופן שיסייע גם להבין את מידת נכונותו לשלם עבור מוצרי ביטוח שונים (willingness to pay) וכן היבטים שנוגעים לסיכון הביטוחי של הלקוח.

בבדיקת המיזוג נבחנו היבטים תחרותיים ותרמישים רבים ושונים, ונמצא שהמיזוג מעלה חשש סביר לפגיעה משמעותית בתחרות בתחום ביטוחי בריאות פרט - שכן אם יאושר המיזוג, קיים חשש שהחברה הממוזגת תוכל לדחוק את מתחרותיה מהשוק או לפגוע בכושרן התחרותי וביכולתן לרסן את כוח השוק שלה. בפרט, החשש היה שהפגיעה בתחרות תעשה באמצעות שימוש במידע של ישראלכרט בנוסף למידע של הראל כדי לקבוע מחיר מותאם אישית ללקוחות, בין היתר בהתבסס על הנכונות שלהם לשלם, ובכך לגרוף יותר רווח מבסיס לקוחות נתון. כל זאת, באופן שיאפשר להראל למשוך אליה סוכני ביטוח על חשבון מתחרותיה, בשוק בו סוכני הביטוח משמשים כערוץ הפצה עיקרי.

כמו כן, בדיקת רשות התחרות העלתה חששות תחרותיים נוספים בנוגע להלוואה שהועמדה על-ידי הראל ומממנים נוספים לחברת סימקס בע"מ לצורך רכישת השליטה בחברת כרטיסי האשראי מקס איט פיננסים בע"מ; ובנוגע להחזקות הראל במניות התאגידים הבנקאיים - הן באמצעות כספי נוסטרו והן באמצעות כספי עמיתים - אך נמצא כי חששות אלה ניתנים להפגה באמצעות תנאים.

מיזוג-GES סיתהל

במאי 2023 הוגשה בקשה למיזוג בין חברת GES ותאגיד סיתהל. GES פעילה במספר תחומים בענפי המים והסביבה, ובמסגרת בקשת המיזוג ביקשה לרכוש מסיתהל את מטמנת חגל שממוקמת באזור מנחמיה.

מטמנת חגל היא מטמנה מרכזית, והעיקרית באזור הצפון, ולחברת GES שליטה במתקני מיון וטיפול באזור ירושלים והמרכז. שרשרת הערך בתחום הפסולת בישראל מסתיימת באתר ההטמנה. כבר כיום נמצאת מדינת ישראל במחסור במטמנות, עם צפי להחרפת הבעיה בשנים הקרובות. בהתאם, השחקנים בשוק הפסולת תלויים במידה רבה במפעילי אתרי ההטמנה, ואינטגרציה אנכית של מטמנות עם שחקנים הפעילים במקטעים אחרים עשויה לפגוע בתחרות במקטעים אחרים כגון מקטע המיון והטיפול ומקטע האיסוף. על אף שלשוק הפסולת היבטים גיאוגרפיים ולמרות המרחק שבין אתר חגל שממוקם בצפון הארץ למפעלי המיון והטיפול של GES הממוקמים באזור ירושלים והמרכז, החשש שנבדק הוא חשש אנכי לפיו לאחר המיזוג תתעדף המטמנה את המתקנים של GES על מתקני טיפול ומיון של חברות מתחרות במחיר או בשירות, באופן שייצור יתרון תחרותי למתקנים שבבעלותה ויביא לדחיקת מתחרותיה מהשוק. הצדדים משכו את בקשת המיזוג טרם קבלת החלטה.

מיזוג טמבור - אפולק

ביוני 2023 הוגשה בקשה למיזוג בין טמבור (חלק מקבוצת קוסטו ישראל חומרי בנייה בע"מ) ואפולק (אינג'י. י. זמלר) בע"מ. טמבור היא חברה מובילה בתחומים רבים של עולמות הבנייה והתעשייה כגון צבעים, מוצרי איטום, ציפויים, דבקים ועוד, ובעלת מונופולין (מוכרז) בחלק מתחומי הצבע. טמבור ביקשה לרכוש את אפולק - יצרנית ויבואנית של צבעים, ציפויים, חומרי איטום ועוד. אפולק מתחרה בטמבור בתחומים רבים, ביניהם צבעי מתכת לתעשייה, צבעים מעכבי בערה, חומרי איטום, צבעי עץ וצבעים לבטון ולרצפות.

רשות התחרות שיקפה לצדדים חששות תחרותיים משמעותיים שעלו בבדיקת העסקה בשלושה תחומים שונים שטמבור ואפולק מתחרות בהם. הצדדים בחרו למשוך את בקשת המיזוג.

מיזוג ערד הארץ שיכון ובינוי סולל בונה

ביוני 2023 אישרה הממונה מיזוג בין ערד הארץ תעשיות בע"מ ושיכון ובינוי - סולל בונה תשתיות בע"מ. ערד וסולל בונה הן שתי יצרניות של מוצרים מתועשים מבטון, ביניהם אלמנטים טרומיים ולוחות דרוכים שמהם ניתן להרכיב תקרות או רצפות. מוצרים אלה משמשים בפרויקטים להקמת מרכזים לוגיסטיים, מבני תעשייה, משרדים, מגורים ופרויקטים שונים בתחום התשתיות.

בבדיקה נבחנה ההשפעה האופקית של המיזוג, והבחינה העלתה כי ביחס לפרויקטים מסוימים הצדדים אינם פועלים באותו שוק גאוגרפי (ערד בדרום וסולל בונה בצפון), ולכן גם אינם תחליפיים זה לזה. לעומת זאת, בפרויקטים בהם השוק הגאוגרפי הוא גדול יותר ושני הצדדים נכללים בו - במיוחד פרויקטים במרכז הארץ - יש מספיק ספקים שיכולים לשמש להם כחלופה.

בבדיקה גם נבחן היבט אנכי שכן סולל בונה וחברות נוספות מקבוצת שיכון ובינוי עוסקות בתחום הקבלנות והבניה ורוכשות אלמנטים טרומיים ולוחות דרוכים לפרויקטי בנייה שונים, בין השאר גם מערד. עם זאת הבדיקה העלתה שאין חשש מדחיקת מתחרים גם במקטע הקבלנות וגם במקטע אספקת האלמנטים הטרומיים.

מיזוג חיון-גוד פוסט

ביולי 2023 נמשכו הודעות מיזוג שהוגשו לרשות לצורך ביצוע עסקה בתחום הקומפוסט האורגני לבעלי חיים. הרוכשת, חיון אקולוגיה, המייצרת קומפוסט לחקלאות בקיבוץ רוחמה, ביקשה לרכוש את פעילות הקומפוסט של קבוצת חברות הפועלות בקיבוץ נירים.

מסלול חייו של הקומפוסט האורגני מתחיל בצואת פרות ועופות - הקרויה בעגה המקצועית גם "פרש". הפרש נאסף מרפתות ולולים, מועבר למתקן קומפוסטציה, ונמכר למשקים חקלאיים לצורך דישון גידולי שדה.

בדיקת המיזוג התמקדה בין השאר במקטע הראשון של שרשרת הייצור האמורה - איסוף הפרש. בבדיקה עלה שהאיסוף האמור משרת לא רק את יצרן הקומפוסט שזקוק לחומר גלם, אלא גם את בעלי הרפתות והלולים בהם מיוצר הפרש, שכן הם מחויבים לפי החוק לדאוג לפינוי תוך זמן קצר. בין חלופות הפינוי העומדות בפני אותם רפתות ולולים נמנים מתקני קומפוסט וכן מתקני טיפול אחרים שמוצאים ערך בפרש (כמו מתקנים אנאירובים או מתקני ביו-גז).

מבדיקת רשות התחרות עלה שאחד המשתתפים המשמעותיים מבחינת עלות פינוי הפרש הוא מרחק ההובלה מהרפת או הלול למתקן הטיפול, ולכן מדובר בשוק גאוגרפי. מאחר וקיבוץ רוחמה וקיבוץ נירים ממוקמים שניהם בדרום נבדק החשש שהחברה הממוזגת תוכל להפעיל כוח שוק מול רפתות הממוקמות באזור זה, ובפרט רפתות בקיבוצים הסמוכים לדרום רצועת עזה, שאין בקרבתם מתקני טיפול אחרים. מהבדיקה אכן עלה שישנן רפתות שראו במתקני הצדדים את שתי החלופות העיקריות לפינוי הפרש שלהן. לאחר הצגה של החשש שהיה עלול לעלות מהמיזוג לכאורה בפני הצדדים ובטרם סיום הבדיקה, הצדדים משכו את הודעות המיזוג.

מיזוג גאון נחמני

באוקטובר 2023 אישרה הממונה עסקת מיזוג בין חברת גאון חברה לפתרונות מים (ג'י.דאבליו.אס) בע"מ לבין אורי נחמני ובניו קידוחים בע"מ. קבוצת גאון היא ספקית של מגוון צינורות אשר מוכרות כמונופול באספקת צינורות עם תפר בקטרים מעל 6 אינץ'. היא הספקית היחידה לצינורות מבוטנים מעל 40 צול המשמשים להולכת מים, כאשר בקטרים נמוכים מ-40 צול קיימות לכל היותר שתי ספקיות נוספות. בנוסף, גם בצינורות פוליאתילן בקוטר גבוה מ-400 מ"מ (כ-16 צול) קיימת לגאון מתחרה אחת בלבד. נחמני היא קבלנית קידוחים אשר מבצעת קידוחים עבור צינורות מסוג זה.

ביחס לצינורות בהם לגאון מתחרים מעטים או שהיא הספקית היחידה, עלה חשש מקשירה לפיו עלולה החברה הממוזגת להתנות עבור קבלני ביצוע או גופים ממשלתיים אשר מבצעים הנחת תשתיות, את רכישת הצינורות של קבוצת גאון ברכישת שירותי קידוח מנחמני, באופן שיביא לדחיקת מתחרותיה של נחמני מתחום הקידוחים. חשש זה הופג ממספר טעמים.

ביחס לגופים הממשלתיים עלה כי הלקוח הגדול ביותר מייבא באופן עצמאי מטורקיה חלק מן הצינורות וביחס ללקוחות אחרים עלה כי רכישת הצינורות מתבצעת על ידם באמצעות מכרז באופן שמקשה על הקשירה. ביחס לקבלנים עלה כי פעמים רבות קבלני הביצוע הם גם קבלני הקידוחים שמבצעים את הקידוחים בעצמם. כמו כן, קיימים קידוחים נוספים אותם מספקים קבלני הקידוחים שמהם הם לא צפויים להידחק. מאחר שהקידוחים לסוגי הצנרת השונים אינם כרוכים בציוד או כוח אדם שונה, קבלני הקידוחים יוותרו על סף השוק כך שדחיקה של קבלני קידוחים לא תהיה משתלמת לגאון, זאת מאחר שהדבר יביא לאובדן מכירות בתחום הצינורות ומבלי שהחברה הרוויחה מכך בתחום הקידוחים. לאור כל אלו הופג החשש מקשירה והמיזוג אושר.

מיזוג נירלט-דקולין

בנובמבר 2023 הוגשה בקשה למיזוג בין החברות נירלט ודקולין המתחרות בתחום ציפוי השליכט - צבע המשמש בעיקר לחיפוי חיצוני לבתים. העסקה נחתמה לאחר שהמפעל הראשי של נירלט נפגע במהלך מלחמת חרבות ברזל מפגיעה ישירה, והחברה חיפשה פתרונות למוצרים שקווי הייצור שלהם נפגעו. בדיקת המיזוג העלתה שעד הפגיעה במפעל הייתה נירלט החברה הגדולה ביותר בתחום השליכט עם נתח שוק משמעותי, ושלדקולין הייתה פעילות משמעותית בתחום השליכט אף היא.

מאחר ששתי החברות הן מתחרות מרכזיות בתחום השליכט, עסקת המיזוג העלתה חשש שבחלוף זמן, עם התאוששותה של נירלט וביתר שאת עם קימום המפעל שנפגע, תוכל החברה הממוזגת להפעיל כח שוק ולהעלות מחירים ללקוחותיה. על מנת לאפשר לנירלט לשקם במהירות את הפעילות שנפגעה ולחזור לפעול בשוק, ויחד עם זאת להקטין את החשש שעולה מיציאת מתחרה משמעותי מתחום השליכט, הממונה החליטה לאשר את

המזיג תוך קביעת תנאי למימוש. בהתאם, היא אישרה לנירלט את רכישת הנכסים הפיזיים של דקולין - המפעל והציוד, שהיו מסייעים לה להחזיר את מותג השליכט של נירלט לשוק במהירות, אך דרשה שיתר הנכסים של דקולין, ובכללם המותג, נוסחת הייצור המשמשת להכנת השליכט ורשימת הלקוחות של החברה הנרכשת, ימכרו לצד שלישי שיוכל להיכנס לנעליה של דקולין ולשמר את נוכחותה כמתחרה בשוק.

נירלט בחרה בסופו של דבר שלא לממש את העסקה.

פטור כ.א.ל-ביט-אלקטרה

באפריל 2023 נתנה הממונה פטור בתנאים מאישור הסדר כובל למיזם משותף בין החברות אלקטרה, בנק הפועלים ו.כ.א.ל. להקמה וניהול של מועדון לקוחות מבוסס כרטיס אשראי חוץ בנקאי. המיזם המשותף מאחד בין מועדון הלקוחות "ביט כארד" (מועדון כרטיסי אשראי חוץ-בנקאי של בנק הפועלים ו.כ.א.ל.) לבין מועדון הלקוחות של אלקטרה, ומסדיר ניהול משותף של המועדון. המיזם צפוי לסייע לאלקטרה להשיק את רשת Carrefour ולבסס אותה, ובכך לסייע לתחרות בתחום קמעונאות המזון ולאפשר להציע הטבות והנחות משמעותיות לחברי המועדון, מה שעשוי לעודד תחרות מצד רשתות קמעונאיות נוספות וגם בתחום כרטיסי האשראי.

במסגרת המיזם, כפי שהובא בפני הממונה בתחילה, בנק הפועלים היה זכאי לחלק מהרווחים של כ.א.ל. במתן אשראי צרכני למחזיקי כרטיס המועדון. הממונה התנגדה להיבט זה בשל חשש לפגיעה בתמריץ של בנק הפועלים להציע אשראי באופן עצמאי ללקוחות בנקים אחרים ולפגיעה בתמריצים של כ.א.ל. להתחרות בתחום האשראי. בשל התנגדות הממונה, נגרע היבט זה משיתוף הפעולה.

בנוסף, נערכה בחינה של ההסדר והשפעותיו התחרותיות בשני היבטים עיקריים. הראשון - תחרות ברצפות מכירה לשיווק מוצרים פיננסיים, ובפרט האפשרות ש"תנועת גולשים" מהסוג שאלקטרה יכולה לייצר, תהיה תשומה חשובה לגורמים שיבקשו בעתיד לשווק מוצרים פיננסיים ולהתחרות בבנקים באמצעות הממשקים התכופים שמועדוני

צרכנים מקיימים עם לקוחות. השני - התחרות בתחום שירותי תשלום ובפרט חשש לפגיעה בתמריצים של בנק הפועלים להתחרות בתחום.

בדיקת הממונה העלתה כי נכון לעת הנוכחית, ההסדר אינו מעלה חשש לפגיעה של ממש בתחרות בהיבטים האלה אך נוכח הדינאמיות של התחום ומשך תקופת ההסדר (2 שנים), הפטור הותנה בתנאים לפיהם יהיה אסור לצדדים להמשיך בהסדר מהמועד שבו ההסדר כבר לא יהיה נחוץ לצורך השגת התועלות שבו או מהמועד שבו יעלה חשש לפגיעה של ממש בתחרות או בציבור.

פטור שיכון בינוי וכפר גלעדי

במאי 2023 הודיעה מחצבות כפר גלעדי על משיכת בקשה לפטור לשיתוף פעולה בינה לבין שיכון ובינוי - סולל בונה - תשתיות בע"מ, במסגרתו ביקשו השתיים להגיש הצעה משותפת למכרז שפרסמה רשות מקרקעי ישראל להפעלת מחצבת אשרת דרום.

משיכת הבקשה התקבלה לאחר שהממונה העלתה בפני הצדדים חששות שעולים מן ההסדר, ובפרט חשש מהפחתת התחרות על המכרז לאור המלצתה של הרשות למנוע את זכייתה של כפר גלעדי במכרז נוכח אחזקותיה במחצבות סמוכות לאשרת דרום.

פטור טבע ותרימה

ביולי 2023 הוגשה בקשה לאישור הסדר בין טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ ותרימה תוצרי רפואה ישראלים מעברות בע"מ. במסגרת השת"פ ביקשה טבע להפיץ ולשווק משכך כאבים לילדים המבוסס על פרצטמול ומיוצר על ידי תרימה.

טבע משכה את הבקשה לאחר שהממונה העלתה בפני הצדדים חששות שעלולים לעלות מן ההסדר, בשים לב לכך שטבע כבר משווקת משכך כאבים לילדים המבוסס על פרצטמול תחת המותג "אקמולי" וכן בהתחשב במיעוט המתחרים בתחום. נוכח האמור ומאפיינים נוספים של התחום, הבדיקה ביססה חשש ששיתוף הפעולה יקטין את התחרות בתחום ריכוזי זה.

פטור סלקום ומשק אנרגיה

בנובמבר 2023 נתנה הממונה פטור מאישור הסדר כובל להסדר בין משק אנרגיה שהיא, בין השאר, יצרנית חשמל, לבין חברת התקשורת סלקום. ההסדר עסק במיזם לשיווק, מכירה ואספקת חשמל וירטואלית לצרכנים ביתיים ועסקיים והוא נועד לשלב בין היכולות של הצדדים: הניסיון של משק אנרגיה בתחום החשמל והפעילות שלה בתחום ייצור החשמל, והניסיון של סלקום באספקת שירותים למשקי בית.

המיזם כלל מספר כבילות, ביניהן התחייבות של משק אנרגיה למכור כמות מסוימת של חשמל למיזם, והתחייבות של המיזם למכור כמות מסוימת של חשמל דווקא ממשק אנרגיה.

בהליך הבדיקה בחנה הממונה את ההשפעות שעשויות להיות למיזם על התחרות בייצור ואספקה של חשמל. בין השאר נבדק האם המיזם מעורר חשש אנכי. ממצאי הבדיקה הראו שאין חשש שהמתחרים של המיזם ידחקו מהשוק אם משק אנרגיה לא תספק להם חשמל. בנוסף מצאה הממונה, שבדומה לסלקום יש חברות נוספות המספקות שירותים קמעונאיים למשקי בית רבים שחושבות להתחיל לפעול בתחום החשמל, ואלה יוכלו לחבור באופן דומה למספקים קיימים.

במידה והמיזם אכן יצליח הוא יוכל לקדם את התחרות בתחום אספקת החשמל, ולהוות חלופה לחברת החשמל עבור צרכנים שיהיו מעוניינים בכך, לצד מספקים וירטואליים אחרים.

2.2 ייעוצים

מדד עלות התחזוקה ומחירי שוק

בפברואר 2023 התקבלה החלטת ממשלה מס' 196² [2] בהחלטת הממשלה נקבע כי יש לפרסם מדד להערכת עלות התחזוקה השוטפת של כלי רכב, אשר יתבסס על נתוני אמת של עלויות חלקי חילוף לרכב וטיפול רכב שנעשו בפועל (מדד עלות התחזוקה). כמו כן, נקבע כי יש להטיל על שרת התחבורה להביא להתייעצות בפני המועצה המייעצת לעניין שמאי רכב טיוטת הוראות מקצועיות שיחליפו את אגד ההנחיות המקצועיות לשמאי רכב (תקנות השמאים). אסדרות אלה הן פרי עבודה בין-משרדית מאומצת (בשיתוף משרד התחבורה ורשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון), בה לקחה רשות התחרות חלק פעיל בשנים האחרונות, ואף המשיכה לקדם את הנושא במהלך שנת 2023 לאחר שהתקבלה החלטת הממשלה.

הן מדד עלות התחזוקה והן תקנות השמאים יביאו בשורה לצרכנים ויוזילו את עלות החזקת רכב פרטי.

פרסום מדד עלות תחזוקה הוא המלצה של מחקר שערכה רשות התחרות בשנת 2021, אשר מצא כי קיימים פערים של עשרות אחוזים בין דגמי הרכב השונים בישראל ביחס בין עלות סל חלקי החילוף למחירי הרכבים עצמם. בשים לב לאמור, הרשות מצאה שיש לפרסם מדד עלות תחזוקה שיתבסס על נתוני אמת בדבר עלותם של תיקונים שונים שבוצעו ברכבים, ביחס לכל דגם רכב בנפרד, ויציג את העלות השנתית הממוצעת לטיפול ברכב, בחלוקה לדגמים. המדד יסייע לצרכנים לטייב את הליך קבלת ההחלטות בעת רכישת רכב ויוביל להוזלת מחירי חלקי החילוף. זאת, שכן יהיה באפשרותו של צרכן המבקש לרכוש רכב מדגם מסוים, לקחת בחשבון את עלויות החזקת הרכב השוטפות, כבר במעמד הרכישה.

התקנת תקנות השמאים תוביל לשינוי ההוראות הקיימות לשמאי הרכב, במסגרתן מחויבים השמאים לבסס את הערכת השווי שלהם על מחיר המחירון של חלקי החילוף

² ראו ב- <https://www.gov.il/he/departments/policies/dec196-2023>

לרכבים שקבע ספק החלפים, שהוא מחיר גבוה משמעותית ממחירים בפועל של חלקי החילוף. תקנות השמאים יחייבו את השמאי לבסס את הערכת השווי שלו על "מחיר השוק" של חלקי החילוף. בכך, יתוקן העיוות הקיים בהוראות הקיימות, שגורם לניפוח עלויות חברות הביטוח, אשר מתגלגלות לכיס של הציבור הישראלי דרך העלאת מחירי פרמיות ביטוחי הרכב.

ייעוץ ענפי ביחס לרישיון מסלקה פנסיונית

במרץ 2023 ייעצה הממונה על התחרות לממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון ביחס להארכת הרישיון להפעלת מערכת סליקה פנסיונית מרכזית של חברת סוויפטנס³. החברה מפעילה כיום את המסלקה הפנסיונית היחידה בישראל ומהווה מונופול בתחום. במסגרת הייעוץ הבהירה רשות התחרות כי לגישה אין עוד מקום להפעלת שירותי הסליקה הפנסיונית באמצעות ספק יחיד, באופן שמעניק לגורם זה מונופול סטטוטורי מוחלט. הממונה על התחרות הכירה בכך שלמודל זה הייתה תרומה חסרת תקדים להתפתחות השוק, אך ציינה כי הוא כבר אינו מתאים לצרכי השוק הנוכחיים והעתידיים. מעבר לכך, המשכו עלול למנוע התפתחות של שוק פתוח, אשר במסגרתו מגוון רחב של גורמים יוכלו להציע שירותים חדשניים ומבודלים, בהתאם לצרכי השוק ובשילוב עם מידע שיתקבל ממקורות פיננסיים אחרים. נוכח האמור, הממונה על התחרות לא התנגדה להארכת הרישיון לסוויפטנס לזמן קצוב, אך סברה כי אין מקום עוד לכך שהרישיון יוענק בדרך של מכרז עם זוכה יחיד וכי יש לפעול למעבר של השוק בטווח הארוך למודל שונה מיסודו, הן בפן הטכנולוגי והן בפן האסדרתי. כמו כן, הובהר כי עד להסדרת המודל הרצוי, יש לפעול ככל הניתן לפתיחת השוק לשחקנים נוספים גם בטווח הביניים.

³ ייעוץ רשות התחרות בנוגע למתן רישיון להפעלת מערכת סליקה פנסיונית מרכזית (26.3.2023), פורסם באתר רשות התחרות <https://www.gov.il/BlobFolder/legalinfo/opinion-pensionclearingsystem/he/opinion-%D7%99%D7%99%D7%A2%D7%95%D7%A5%20%D7%91%D7%A0%D7%95%D7%92%D7%A2%20%D7%9C%D7%9E%D7%AA%D7%9F%20%D7%A8%D7%99%D7%A9%D7%99%D7%95%D7%9F%20%D7%9C%D7%94%D7%A4%D7%A2%D7%9C%D7%AA%20%D7%9E%D7%A2%D7%A8%D7%9B%D7%AA%20%D7%A1%D7%9C%D7%99%D7%A7%D7%94%20%D7%A4%D7%A0%D7%A1%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%AA%20%D7%9E%D7%A8%D7%9B%D7%96%D7%99%D7%AA%200623.pdf>

ייעוצים בנוגע לפעילות חברת החשמל במקטע ייצור החשמל

בחוודשי אפריל ומאי 2023, ייעצה הרשות לממשלת ישראל בנוגע לפעילות חברת החשמל בתחום ייצור החשמל.⁴ ברקע הייעוצים עמדה הרפורמה המקיפה שנערכה בתחום החשמל בשנת 2018, שכללה מספר צעדים שנועדו לייעל את משק החשמל ולעודד את התחרות בו. אחד המהלכים המשמעותיים שנכללו ברפורמה היה צמצום הפעילות של חברת החשמל במקטע ייצור החשמל. הרפורמה למעשה חייבה את חברת החשמל למכור חמש תחנות כוח שהיו בבעלותה, ואסרה עליה להקים ולתפעל תחנות כוח חדשות בישראל. צעד זה היה חשוב במיוחד מכיוון שחברת חשמל היא מונופול במקטע החלוקה וההולכה של החשמל (הרשת באמצעותה מועבר החשמל מתחנות הכוח אל משתמשי הקצה), ולכן יצרני החשמל הפרטיים תלויים בה.

אלא שבשנה האחרונה החלו לדון בממשלה ביוזמות שהיו עשויות להוביל - בניגוד לרפורמה - להגדלת חלקה של חברת החשמל בתחום הייצור.

היוזמה הראשונה נגעה לתחנת הכוח רידינג המספקת חשמל לאזור גוש דן. במקור תחנה זו הייתה אמורה להימכר כחלק מהרפורמה, אולם בגלל קשיים טכניים המכירה לא יצאה לפועל, ונדרש היה להקים באתר מתקנים זמניים. הפתרון הממשלתי שנשקל היה לאפשר לחברת החשמל להקים ולהפעיל את אותם מתקנים זמניים, למרות שעל פניו גם יצרנים פרטיים היו יכולים לעשות זאת.

יוזמה ממשלתית שנייה נגעה לתחום חדש שנקרא "חשמל'כשר" - שהוא למעשה מתקן אגירת חשמל שמנתקים אותו מרשת החשמל בשבתות וחגים. ייצור החשמל הכשר נעשה באמצעות טכנולוגיה שפותחה בשנים האחרונות ונקראת "אגירה". על רקע זה עלתה הצעה שחברת החשמל תבצע פיילוט בתחום - למרות שגם בתחום הזה ניתן היה להטיל את המשימה על יצרנים פרטיים מבלי לפרוץ את העקרונות שנקבעו במסגרת הרפורמה.

רשות התחרות התנגדה לשתי יוזמות אלה. זאת מאחר שהרחבת הפעילות של חברת החשמל מעבר למה שנקבע ברפורמה צפויה לפגוע בתחרות במשק החשמל ובהתקדמות שנעשתה בגזרה זו בשנים האחרונות. הרשות הדגישה את הבעיה המבנית

⁴ עמדת רשות התחרות בעניין אספקת "חשמל כשר" בידי חברת החשמל (19.4.2023), פורסם באתר רשות התחרות - <https://www.gov.il/he/pages/opinion-iec>; עמדת רשות התחרות בעניין פעילות חברת חשמל לישראל בתחנת הכח רידינג (24.4.2023), פורסם באתר רשות התחרות - <https://www.gov.il/he/pages/opinion-iecreading>

שנוצרת מכך שיצרנים פרטיים, המתחרים בחברת החשמל במקטע הייצור, תלויים בה לצורך הובלת החשמל שהם מייצרים ללקוחותיהם, וציינה שיש חשש שחברת החשמל תנצל את שליטתה במקטע ההולכה והחלוקה כדי לפגוע בתחרות.

ייעוץ בנוגע לחוק השידורים

באוגוסט 2023 ייעצה רשות התחרות למשרד התקשורת בנוגע לתזכיר חוק שהמשרד הפיץ בתחום השידורים. הרשות העירה מגוון הערות שנועדו לוודא שחופש הפעולה של השחקנים השונים בשוק יוותר גבוה ככל שניתן, והתערבות הרגולטורים לשידורים ייעשו רק במקומות בהם קיימים כשלי שוק שדורשים זאת. כך, בירכה הרשות על השינויים שהוצעו בתזכיר החוק לביטול חובת הרישיונות לאספקת תכנים ואספקת חדשות ומעבר למרשמי ספקים, אך הדגישה את החשיבות בקביעת תנאי סף מינימליים, באופן שיפחית את חסמי הכניסה. בנוסף, עמדה הרשות על החשיבות בקביעת קריטריונים מוגדרים מראש לצורך הרישום במרשמים על מנת לייצר ודאות עבור השחקנים בשוק. עוד התייחסה רשות התחרות בייעוצה למגבלות שונות בתזכיר החוק שהוטלו על ספקי חדשות, ספקי שידורי ספורט ועוד, והבהירה כי מדובר במגבלות מחמירות שאינן צריכות להיות מוטלות על כלל השחקנים בכל תחום. הרשות גם התייחסה בהערותיה לשינוי שהוצע במודל הכלכלי של ספקי החדשות המחייב אספקת תכני חדשות ללא תמורה מצד אחד, אך אינו מבטיח הכנסות מפרסום מצד שני, והבהירה את החשיבות בהבטחת הכנסה לספקי החדשות.

ייעוץ בנוגע להפרטת הדואר

באוקטובר 2023 המליצה הממונה על התחרות לרשות החברות הממשלתיות בעניין תחרותיות ענפית במכרז על מכירת מניות חברת הדואר בע"מ.⁵ בפרט המליצה הממונה שלא לאפשר לשתי קבוצות שהגישו פניות להליך המכירה אשר כוללות תאגידים

⁵ עמדת רשות התחרות בעניין שיקולי תחרות ענפית בהפרטת דואר ישראל (26.10.2023), פורסם באתר רשות התחרות - <https://www.gov.il/he/pages/opinion-iecreading>

בנקאיים להתמודד, זאת לאור יחסי התחרות שבין הבנקים לבין בנק הדואר. הממונה סברה כי החזקות בנקים מסחריים בבנק הדואר עלולות לצנן את התחרות, הן בתחומים בהם כיום בנק הדואר מהווה מתחרה לבנקים, הן בתחומים בהם בנק הדואר מהווה מתחרה פוטנציאלי לבנקים והן בתחומים שבהם הבנקים עשויים להתחרות מול בנק הדואר. בנוסף, בדצמבר ייעצה הממונה על התחרות לרשות החברות ביחס להשתתפות דפוס בארי במכרז על הפרטת הדואר⁶ (המלצה זו גובשה בשלב מאוחר יותר, נוכח האסון שפקד את המדינה ואת קיבוץ בארי בפרט). בייעוץ, שניתן בלב כבד, הבהירה הממונה כי חברה בין דפוס בארי לבין דואר ישראל עלולה להביא לפגיעה בתחרות ובצרכני הדואר הכמותי במשק, זאת לאור זיקות אופקיות ואנכיות בין חברת הדואר לבין דפוס בארי. עוד הבהירה הממונה כי לעמדתה יש לסייע לדפוס בארי לאחר האסון ולהבטיח את שיקומו, אך יש לעשות זאת באמצעים שלא יביאו לפגיעה בתחרות או בצרכנים במשק.

ייעוץ לרשות מקרקעי ישראל בנוגע להקצאת מחצבות

מבדיקה שערכה רשות התחרות בשנת 2017 במסגרת מחקר על ריכוזיות שוק האגרגטים עלה שתחום המחצבות ממועט מתחרים וסובל מקשיים תחרותיים. ריכוזיות זו עשויה לפגוע במפעלי הבטון המשמשים צרכן עיקרי של אגרגטים, ולהשפיע על מחירי התשומות בענף הבניה. בהתאם, רשות מקרקעי ישראל (רמ"י) פונה לרשות התחרות בבקשה לקבל את המלצת הרשות בנוגע להקצאת מחצבות במסגרת מכרזים הנערכים על ידה. ייעוצי רשות התחרות בתחום המחצבות מתבססים על המתודולוגיה שגובשה במחקר שפרסמה הרשות בשנת 2017 במטרה להגביר את התחרות בענף מחצבות האגרגטים.

בשנת 2023 ייעצה הרשות בנוגע להקצאה של ארבע מחצבות גיר ודולומיט - מחצבות עצינה וזנוח שממוקמות באזור עמק האלה ומחצבות מודיעים ומגדל-צדק שממוקמות במרכז הארץ. בכל אחד מהמכרזים המליצה הרשות למנוע זכייתן של מספר חברות

⁶ עמדת רשות התחרות בנושא קידום התחרותיות הענפית בהפרטת חברת דואר ישראל - דפוס בארי (26.12.23), פורסם באתר רשות התחרות - <https://www.gov.il/BlobFolder/legalinfo/opinion-postprivatization-1223/he/opinion-%D7%99%D7%99%D7%A2%D7%95%D7%A5%20%D7%A2%D7%A0%D7%A4%D7%99%20%D7%91%D7%A0%D7%95%D7%A9%D7%90%20%D7%94%D7%A4%D7%A8%D7%98%D7%AA%20%D7%93%D7%95%D7%90%D7%A8%20%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%201223.pdf>

המחזיקות במחצבות אחרות באזור הרלוונטי, במטרה לצמצם את הריכוזיות בתחום המחצבות.

עד לאחרונה הופעלו שתי המחצבות באזור עמק האלה - עצינה וזנוח, על ידי חברת שפיר. במסגרת הסכם פשרה שנחתם בין רמ"י לשפיר הוחלט לפצל את הבעלות הצולבת של שפיר במחצבות, באופן בו בתחילה תצא למכרז מחצבת עצינה, בהבנה שככל ששפיר תזכה במכרז תוציא רמ"י את מחצבת זנוח למכרז בהקדם, כאשר במכרז זה שפיר לא תוכל להשתתף. שפיר זכתה במכרז על מחצבת עצינה ואילו במכרז על מחצבת זנוח זכתה חברה שאינה מפעילה מחצבות נוספות באזור. באשר למכרז על מחצבות מודיעים ומגדל-צדק, עקב מיעוט משתתפים זכו במכרזים להפעלת שתי המחצבות חברות שהרשות הציעה למנוע את זכייתן.

ייעוצים ענפיים ביחס לבקשות לרישיונות יבוא רכב

במהלך 2023 ייעצה הממונה ביחס למספר בקשות הנוגעות לרישיונות לייבוא כלי רכב בהתאם לחובת התייעצות הקבועה בדין (חובת ההתייעצות חלה ביחס להוספת תוצרים חדשים לרישיון היבואן, וביחס להארכת תוקפם של רישיונות קיימים להוספת תוצרים או להארכת רישיונות).

בין השאר, ייעצה הממונה בבקשה של יבואן גדול המייבא כיום משאיות דיזל, למתן רישיון לייבוא משאיות חשמליות ממותג מוכר. לאחר בדיקות מעמיקות, נמצא כי מתן הרישיון המבוקש עלול, בטווח הקצר, לצמצם את התחרות בין המשאיות החשמליות שבבסיס בקשת הרישיון לבין משאיות הדיזל של אותו יבואן. כן נמצא, כי המותגים המיובאים כיום בידי אותו יבואן נמצאים בשלבים שונים להשקת משאיות חשמליות, ולכן בעתיד מתן הרישיון עלול לצמצם את התחרות גם אל מול המשאיות החשמליות של המותג אותו מייבא כבר היום אותו יבואן. כל זאת בהשוואה לתחרות שיכולה להתפתח לו ייבוא המשאיות החשמליות המבוקשות באמצעות יבואן אחר. לכן, המליצה הממונה שלא להעניק את הרישיון המבוקש.

הממונה ייעצה גם ביחס לשתי בקשות של יבואן גדול לחידוש רישיונות קיימים, בין היתר לייבוא של אופנועים ושל קטנועים חשמליים של שני מותגים מוכרים. ביחס לקטנועים

חשמליים, על רקע אי הוודאות בנוגע להתפתחות התחום בישראל ואפשרות הכניסה של שחקנים נוספים בעתיד, המליצה הממונה לאשר את חידוש הרישיונות המבוקשים בכפוף להסכמת היבואן שהרישיונות ייבחנו בשנית במועד החידוש הקרוב שלהם. ביחס לאופנועים, בדיקות הרשות העלו שהאופנועים של שני המותגים שלגביהם התבקשו חידושי הרישיונות מתחרים ביניהם, וכי נתחי השוק של היבואן גבוהים. לכן עלה חשש מפני צמצום התחרות בין תוצרי שני המותגים אם ייובאו בידי אותו יבואן, ביחס למצב בו אחד מהמותגים ייובא באמצעות יבואן מתחרה. משכך, המליצה הממונה לאשר את חידוש הרישיון עבור אחד מהתוצרים המבוקשים בתנאי שהיבואן יוותר על התוצר המתחרה, כך שהתוצרים יפוצלו בין יבואנים שונים. פיצול זה צפוי לאפשר תחרות עזה יותר בין התוצרים, שתוביל להוזלת מחירים ושיפור השירות.

ייעוץ בנוגע לחוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום

כחלק מחוק ההסדרים לשנת 2023-2024 נחקק חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום. החוק גובש במסגרת צוות בין-משרדי משותף בו הייתה חברה גם רשות התחרות. החוק מתייחס להסדרה של שירותי תשלום שיינתנו על ידי גופים פיננסיים חוץ-בנקאיים, ובכלל זה שירותים שנוגעים להעברת כספים ממשלם למוטב וכן ניהול חשבון תשלום (שיכול לשמש כתחליף לחשבון העו"ש הבנקאי). מדובר בהמשך להמלצות של הוועדה להגברת התחרות בשירותים בנקאיים (ועדת שטרם) שבה השתתפה הרשות, והיא צפויה להגביר את התחרות בשירותי תשלום ודרכם - גם בשירותים בנקאיים נוספים. החוק גם מסדיר שירותי ייזום פעולות תשלום, שהם שירותים אשר מקלים על לקוחות לבצע העברות בנק בצורה פשוטה ובכך מקדמים את היכולת של צורת תשלום זו להתחרות בתשלום באמצעות כרטיס אשראי.

נוסף לכך, במסגרת החוק יושמה המלצת רשות התחרות בדוח שפרסמה על ממחקר שערכה בנוגע לשירותי תשלום בין יחידים (P2P), לפיה יש לחייב קישוריות בין אפליקציות תשלום שונות (בהתאם להיקפי הפעילות) באופן שיאפשר ללקוחות לבחור באפליקציה המועדפת עליהם, מבלי שיהיו כבולים בידי האפליקציה עם בסיס הלקוחות הגדול, הנהנית בשל כך מאפקט רשת.

ייעוצים בנוגע לצמצום עיוותים בענף התיווך לביטוח וחסכון

בהתאם להחלטת הממשלה, הוקם צוות לבחינת ההחזקות של גופים מוסדיים בסוכנויות ביטוח ואת השלכותיהן. בראשות הצוות עומד מנכ"ל משרד האוצר וחברים בו הממונה על התחרות, הממונה על שוק ההון והממונה על התקציבים במשרד האוצר. מנתוני רשות שוק ההון בנושא עלה כי קיימת מגמת עליה ברכישה ובבקשות לרכישת סוכנויות ביטוח בידי גופים מוסדיים בשנים האחרונות. החזקה זו, יחד עם שיקולים ותמריצים נוספים הקיימים בשוק החיסכון הפנסיוני והביטוח, מובילה במקרים רבים להטיה במכירות של הסוכנות בבעלות לטובת מוצרי חברת האם, כאשר בהמלצת הסוכן ללקוח, עלולים להשפיע שיקולים נוספים שאינם בהכרח טובת הלקוחות והתחרות בתחום. הצוות נמצא בשלב של שמיעת הערות הציבור לפני הגשת המלצותיו, שעשויות לכלול גם צעדים אופרטיביים ותיקוני חקיקה נדרשים.

בנוסף, רשות התחרות ייעצה בנוגע לתיקוני חקיקה שונים שבוצעו בחוק ההסדרים האחרון שנועדו להתמודד עם העיוותים השונים שקיימים בתחום התיווך לביטוח וחסכון.

צוות בינה מלאכותית בתחום הפיננסי

בסוף שנת 2022 מונה צוות בין-משרדי בו חברים כלל הרגולטורים הפיננסיים, לרבות רשות התחרות, לבחינת השפעות השימוש בטכנולוגיית הבינה המלאכותית ותהליכי קבלת החלטות אוטומטיים, ומערכות דומות, במגזר הפיננסי.

בשנים האחרונות התרחב השימוש בטכנולוגיות של בינה מלאכותית ומערכות אוטומטיות במגזר הפיננסי, והוא מקיף כיום מגוון של פעילויות. מערכות ממוחשבות מבוססות נתונים משמשות יותר ויותר לתהליכי חיזוי, מתן המלצות או קבלת החלטות אוטומטיות. שימוש זה צפוי להמשיך ולהתרחב. כך גם פעילות של למידת מכונה, המהווה ענף מסוים בבינה מלאכותית, במסגרתו הביצוע הממוחשב של פעולות מתבסס על מידע וניסיון מצטברים. השימוש בבינה מלאכותית ובתהליכים ממוחשבים המסייעים בקבלת החלטות במגזר הפיננסי עשוי לגלם תועלות רבות, ובהן הצעת מוצרים ושירותים טובים יותר ללקוחות, עידוד התחרות, חיסכון בעלויות, ושיפור הפעילות העסקית וניהול הסיכונים של הגופים הפיננסיים. מנגד הוא עלול להציב אתגרים רגולטוריים ומשפטיים,

חלקם בעלי מאפיינים ייחודיים, בהיבטים כגון התמודדות עם חששות הנוגעים לפרטיות ואבטחת מידע, להטיות בקבלת החלטות, ולפגיעה בתחרות.

הצוות בחן את ההשלכות הרגולטוריות והמשפטיות שיש לטכנולוגיה על פעילויות ושירותים פיננסיים ומגבש המלצות בסוגיה. במהלך השנה שמע הצוות גורמים רלוונטיים בתחום, וקיים מפגשים פנימיים, במטרה לגבש המלצות בתחום.

ייעוץ בעניין ביטול המתווה להפחתת מכסים על מוצרי חקלאות

בדצמבר 2023 פורסמה להערות ציבור טיוטת צו תעריף המכס והפטורים ממס קנייה על טובין, שעניינה ביטול המתווה שאומץ ב-2022 להפחתה וביטול של מכסים על מוצרי חקלאות שונים. זאת, על אף ההשפעה הצפויה על יוקר המחיה ולשם ההגנה על החקלאות המקומית.

רשות התחרות הגישה עמדה, לפיה הצו המוצע צפוי להביא לפגיעה קשה בציבור, מבלי שהוא מספק סיוע אמיתי לאתגרים בפניהם ניצבת החקלאות הישראלית, אינו מסייע כלל לחקלאים העוסקים בייצוא ואף עלול לתת יתרון לייצור המתבסס על תוצרת חקלאית זרה. הרשות קראה לסייע לחקלאות המקומית בדרך של תמיכה ישירה, השקעות בפיתוח והנגשת ידע וטכנולוגיה ומתן פתרונות לקשיי גיוס כוח עבודה, חלף הטלת מכסים שבהם יישא הציבור כולו בדרך של העלאת יוקר המחיה וצמצום כמות ומגוון המוצרים המוצעים למכירה.

ייעוץ פסולת בניין

המשרד להגנת הסביבה מקדם חקיקה שמטרתה להסדיר את תחום הטיפול בפסולת בניין. כיום, קבלנים המייצרים פסולת בניין באתרי בנייה, הריסה, הקמת תשתיות ושיפוצים אמורים לדאוג להעברתה למתקני טיפול, מחזור והטמנה ואולם להערכת המשרד להגנת הסביבה משאית פינוי אחת מכל שש או שבע משאיות פורקת את הפסולת בשטחים ציבוריים. יצרן הפסולת מתקשר עם מוביל ומשלם לו עבור השירות והמוביל אמור להעביר את הפסולת למתקן טיפול קרוב, כאשר קיים מספר מוגבל של

מתקנים ברחבי הארץ. המשרד מבקש להבטיח טיפול בפסולת הבניין באמצעות הכנסת מספר שינויים וביניהם הסדרת התשלום על השירות באופן שהוא יועבר למתקן הטיפול רק לאחר קבלת הפסולת בשעריו. לאור הריכוזיות שעלולה לאפיין את מקטע הטיפול בפסולת, הרשות המליצה שבמסגרת השינוי ינקטו צעדים למניעת דחיקתם של מובילים שאינם נמצאים באינטגרציה אנכית עם מתקני טיפול. דחיקה כזו הייתה עלולה להרחיב את התופעה של תחרות מצומצמת ממקטע הטיפול למקטע ההובלה, שכיום פעילים בו שחקנים רבים. בכלל כך, הרשות המליצה שיצרני הפסולת לא יחויבו להתקשר עם מתקן הטיפול אלא יוכלו להתקשר עם המוביל וכן לאסור על מתקני הטיפול להחזיק בחברות הובלה.

ד.3. אכיפה מנהלית

צו מוסכם קסם קרנות נאמנות

בינואר 2023 נחתם הסכם בין חברת קסם קרנות נאמנות בע"מ לחברת פסגות קרנות נאמנות בע"מ, לפיו אמורה הייתה קסם לרכוש מפסגות קרנות נאמנות בהיקף נכסים מנוהל של כ-17 מיליארד ש"ח, ובכלל זה כמעט את כל הפעילות של פסגות בתחום קרנות הסל, שבו חלקה של פסגות היה משמעותי. העסקה לא דווחה לרשות התחרות, והצדדים החלו בביצועה.

כאשר נודע לרשות התחרות על העסקה, החלה בדיקה שמסקנתה הייתה שההסכם הוא עסקת מיזוג החייבת בדיווח לפי חוק התחרות. בהמשך לבדיקה, קיימה הרשות דין ודברים עם הצדדים שבעקבותיו חתמו הצדדים על הסכם חדש, שהיקפו בתחום קרנות הסל מצומצם הרבה יותר. כמו כן הסכימו הצדדים כי קסם תשלם כ-260,000 ש"ח לקופת המדינה וכי פסגות תשלם כ-470,000 ש"ח לאוצר המדינה בגין אי הדיווח במסגרת צו מוסכם. הסכום נקבע, בין השאר, בהתחשב בעובדה שהצדדים הפסיקו לבצע את העסקה עם קבלת הודעה מהממונה על התחרות, ובהמשך ביטלו אותה לחלוטין (עד לחתימת ההסכם החדש והמצומצם כאמור).

בית הדין לתחרות (כב' השופטת תמר בזק-רפפורט) אישר את הצו המוסכם שנחתם בין רשות התחרות לבין חברת קסם ובין רשות התחרות לחברת פסגות ביום 7.1.2024, תוך שהוא מציין בהחלטה כי בנסיבות העניין, הצו המוסכם הוא פתרון שמקים הרתעה מידתית מפני הפרת החוק ומקדם את הציות לו.

צו מוסכם וולט

בספטמבר 2023 הגיעו וולט והממונה על התחרות לצו מוסכם.

וולט מפעילה פלטפורמה להזמנת מזון ממסעדות אשר מופיעות ביישומון ובאתר שלה בתוך "קרוסלות" – תצוגות מתחלפות של רשימת מסעדות עם מאפיין משותף שמוגדר על ידי וולט. בתצוגה זו, שמופיעה בעמוד הראשי של היישום, מקדמת וולט מסעדות שונות תחת כותרות שונות בהתאם לקביעתה. התצוגה מאפשרת לדפדף בין כמה מסעדות באותה תצוגה.

עד ינואר 2022 כללה תצוגה זו גם קרוסלת "רק בוולט" ובה רק מסעדות ששילחו את מנותיהן באמצעות וולט בלבד. הקרוסלה הופיעה במיקום גבוה בפלטפורמה. דבר שהעניק חשיפה מוגברת לאותן מסעדות, באופן שהעלה חשש לתמרוץ של המסעדות לעבוד עם וולט בלבד. בהינתן שבתקופה הרלוונטית וולט פעלה תחת רסנים תחרותיים מוגבלים, התלות של מסעדות בשירותי השילוח שמציעה וולט, בשנים לב לגודלה של וולט ולהיקף ההזמנות באמצעותה, הייתה גבוהה. בעקבות בדיקת רשות התחרות, וולט הפסיקה את פעילות קרוסלת "רק בוולט".

במסגרת הצו המוסכם אליו הגיעו וולט והממונה על התחרות, הודתה וולט כי היא התנהלה באופן העלול לפגוע בתחרות וכי התנהלותה היתה מנוגדת להוראות חוק התחרות הכלכלית, והתחייבה לשלם סך של 8.5 מיליון ש"ח לאוצר המדינה.

בית הדין לתחרות אישר את הצו המוסכם ביום 22.1.2024.

צו מוסכם קולנוע חדש בע"מ שרש אדם טבע בע"מ

בחדש מאי 2023 הגיעה הממונה על התחרות לצו מוסכם עם חברת שרש אדם טבע בע"מ במסגרתו התחייבה שרש לשלם לאוצר המדינה סך של 295 אלף שקלים.

במסגרת הצו המוסכם שרש הודתה כי הפרה את סעיף 19 לחוק התחרות בכך שהחלה לבצע מעשים שעולים כדי ביצוע מיזוג ולא עמדה בחובת ההמתנה להסכמת הממונה על התחרות למיזוג בינה לבין קולנוע חדש בע"מ - בעלי רשת WeShoes, בכפוף לתשלום הסכום לאוצר המדינה ולהפסקת ההפרה, הממונה על התחרות התחייבה שלא לנקוט צעדי אכיפה נוספים כנגד שרש בגין ההפרה.

חודש ימים לפני כן הודיעה שרש לממונה על התחרות על משיכת בקשת המיזוג עם חברת קולנוע חדש, לאחר שלצדדים הוצגו החששות שהועלו מבדיקת המיזוג. הממונה העלתה בפני הצדדים את החשש שהמיזוג יגרום לגריעה של מתחרה בשוק סנדלי הטיולים, לנוכח פעילותה של קולנוע חדש בשוק (ובשוק המטיילים באופן כללי), אחזקותיה ברשתות קמעונאות וברשת סיטונאית משמעותית. נוסף על כך, בדיקת רשות התחרות העלתה חשש שהמיזוג יצנן את התחרות התוך-מותגית במקטע הקמעונאי על מוצרי שרש, באופן שיאפשר להעלות את מחירי מוצרי שרש לצרכן.

במסגרת בדיקת המיזוג האמורה התקבל מידע מבעלי חנויות לפיו חברת קולנוע חדש מתערבת במחירי מותגי הנעליים Hoka ו Blundstone שהיא מייבאת ומשווקת לחנויות שונות, באמצעות הכתבה של מחירי מינימום.

בעקבות האמור, הגיעה הממונה על התחרות ביום 10.7.2023 לצו מוסכם גם עם חברת קולנוע חדש בע"מ, בעלי רשת הנעלה WeShoes ויבואני Blundstone, Hoka ומוותגים נוספים. במסגרת הצו המוסכם WeShose התחייבה שלא להתערב במחיר שבו יפרסמו או ימכרו חנויות את מוצרי Blundstone ו Hoka לצרכנים במשך שלוש שנים ממועד החלטת בית הדין לתחרות לתת תוקף של צו מוסכם להסכמות בינה ובין הממונה על התחרות. בתום התקופה התערבות במחיר ככל שתעשה, תהיה כפופה להוראות חוק התחרות ואם יהיה בה בכדי להפר את החוק תהיה נתונה לאכיפה על ידי הממונה.

בנוסף, התחייבה WeShose לשלם לאוצר המדינה סך של 5.5 מיליון שקלים. הסכום האמור נחלק לשניים. סך של 620,000 ש"ח נקבע משום ש WeShose החלה במעשים שיש בהם ביצוע מיזוג עם שרש ולא עמדה בחובת ההמתנה להסכמת הממונה על התחרות למיזוג בינה לבין חברת שרש (זו היא צידה האחר של ההפרה המיוחסת לשרש, כאמור לעיל), וסך של 4,880,000 ש"ח נקבע בשל כך שקולנוע חדש לא ענתה באופן מלא לדרישות נתונים שנשלחו לה על ידי נציגי הממונה. הממונה על התחרות התחייבה שלא לנקוט צעדי אכיפה נוספים בגין ההפרה, וזאת בכפוף להפסקת ההפרה.

צו מוסכם איתן, מילגם ומכבי יזמות

בספטמבר 2018 נחתם הסכם בין איתן שירותי רווחה בע"מ, מילגם בע"מ ומכבי יזמות וניהול בע"מ, לפיו תרכוש ממילגם ומכבי יזמות 33.3% ממניות חברת מכבי ביתי בע"מ. המיזוג לא דווח לרשות התחרות כנדרש לפי הוראות סעיף 19 לחוק התחרות.

חלף נקיטה בהליכי אכיפה הגיעה הממונה להסכמות עם הצדדים למיזוג לפיהן איתן תשלם לאוצר המדינה סך של 720,000 ש"ח, מילגם תשלם לאוצר המדינה סך של 80,268 ש"ח ומכבי יזמות תשלם לאוצר המדינה סך של 900,000 ש"ח. בית הדין לתחרות אישר ביום 23 ביולי 2023 את הצווים המוסכים שנתחמו בין הממונה על התחרות לבין שלושת החברות.

פסיקת בית-הדין לתחרות בעניין הטלת עיצום כספי על החברה המרכזית בגין ניצול מעמד לרעה והפרת הוראות

ביום 27.6.2023 נתן בית-הדין לתחרות (כב' השופטת תמר בזק-רפפורט) את פסק-דינו בערר שהגישה החברה המרכזית להפצת משקאות בע"מ, על החלטת הממונה על התחרות מיום 24.12.2019, שבה הטילה הממונה על החברה המרכזית עיצומים כספיים בסך של כ-39 מיליון ש"ח. בפסק-דינו דחה בית-הדין את מרבית טענותיה של החברה המרכזית וקבע שהיא ניצלה לרעה את מעמדה המונופוליסטי והפרה הוראות, צו מוסכם ותנאי מיזוג. בית-הדין הפחית את סך העיצומים כספיים בכ-7%, לכ-36 מיליון ש"ח.

בית-הדין אישר את קביעת הממונה על התחרות, שלפיה החברה המרכזית ניצלה את מעמדה לרעה בנוגע לסעיף שכללה בהסכמי הסחר עם לקוחותיה, שלפי פרשנות החברה המרכזית אפשר לה לבטל את ההסכם אם הלקוח העביר חלק משמעותי מרכישותיו לספק מתחרה; בנוגע למדיניות שאימצה החברה המרכזית לגרום להוצאת מכשירי נסטי של החברה המתחרה אסם מנקודות מכירה; ובנוגע למדיניות החברה המרכזית נגד יבוא מקביל של מוצריה. כן מצא בית-הדין הפרות בפעולות החברה המרכזית להוצאת מקררי מתחרים מנקודות מכירה; בהסדרי בלעדיות שבהם התקשרה החברה המרכזית; ואימוץ מדיניות הנחות שאפשרה שלפיה לקוחות יוכלו לזכות בהנחות גדולות יותר על קוקה-קולה אם ירכשו גם מוצרי מי נביעות.

לצד זאת, ביטל בית-הדין את קביעת הממונה כי החברה המרכזית ניצלה את מעמדה במדיניותה להגביל הצבת מוצרים מתחרים במקרריה.

החברה המרכזית ערערה לבית-המשפט העליון על פסק-דינו של בית-הדין. הממונה על התחרות ערערה על הפחתת העיצום שהוטל על החברה המרכזית בגין מדיניותה נגד יבוא מקביל. שני הערעורים תלויים ועומדים.

פסיקת בית הדין לתחרות בעניין הטלת עיצום כספי על בזק בגין ניצול מעמד לרעה

במסגרת רפורמת השוק הסיטונאי של משרד התקשורת, אשר נועדה לאפשר תחרות בשירותי האינטרנט באמצעות פתיחת השימוש בתשתיות בזק לחברות אחרות, התחייבה בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ, לאפשר לחברות מתחרות להשתמש בתשתיותיה במחיר מפוקח. אלא שכעניין שבמדיניות, בזק הערימה קשיים בפני המתחרות שביקשו לעשות שימוש בתשתית הפסיבית שלה על מנת לפרוס רשת תקשורת קווית. כך, חסמה בזק בפני מתחרותיה את המעבר אל המקטעים הסופיים המחברים בין התשתית ברחוב לבנייני לקוחות הקצה (מקטע הגישה לבניין), אשר נחוצים על מנת להגיע לבתי הצרכנים. בזק אפשרה למתחרות (פרטנר וסלקום) פריסה בתשתית הפסיבית שלה עד הרחוב, וחסמה בפניהן את האפשרות לצאת מהתשתית ברחוב לכיוון הגישה לבניין. משמעות סירובה של בזק הוא שעל מתחרותיה היה לחפור ולהקים תשתית פסיבית עצמאית חדשה עבור כל בניין ובניין שרצו לחבר במקום להשתמש בתשתית

קיימת. הקמה עצמאית של התשתית במקטע הסופי כרוכה בין השאר בעבודות חפירה, במטרד ציבורי, בהשגת היתרים מרשויות שונות ובקבלת הסכמה מוועדי בתים לביצוע עבודות מורכבות אלה ולשיקום פני השטח. כל אלה הטילו עלויות ניכרות על המתחרות, בנוסף להוצאות הגבוהות ממילא של פרויקט פריסת הסיבים על ידי חברות כמו פרטנר וסלקום. בנוסף, בזק דרשה ממתחרותיה להשתמש בשיטת פריסת סיבים נחותה, מסובכת ויקרה יותר ביחס לשיטת פריסת הסיבים שביקשו המתחרות לפרוס ואשר בה עשתה שימוש בזק בעצמה.

עקב דרישתה של בזק, מתחרותיה נמנעו מפריסה של סיבים ברשת התקשורת הפסיבית שלה. התנהלותה זו הביאה לעיכוב בפועל בפריסת סיבים אופטיים על ידי המתחרות ומתן שירות על גביהן לצרכנים, ולסיכול מטרת הרפורמה שנועדה לאפשר תחרות אפקטיבית ויעילה בפריסת תשתיות תקשורת קווית.

ביום 4 בספטמבר 2019, ניתנה החלטת הממונה על התחרות לפיה בזק ניצלה את מעמדה המונופוליסטי לרעה בניגוד לסעיף 29א לחוק התחרות, וסירבה סירוב בלתי סביר לספק מוצר בניגוד לסעיף 29 לחוק. במסגרת החלטה זו הטילה הממונה עיצום כספי כולל בסך של 30 מיליון ש"ח על חברת בזק, וכן עיצום כולל בסך של 500 אלף ש"ח על נושא משרה בחברה.

בזק הגישה ערר על החלטת הממונה, וביום 23 באוקטובר 2023, נתן בית הדין לתחרות פסק דין הדוחה את הערר שהגישו בזק ונושא משרה בה במלואו. במסגרת פסק הדין, נקבע כי התחרות במשק מוסדרת, בשני רבדים - רבד פנימי ענפי, שייתכן ויכלול התייחסות לתחום המקצועי הרלוונטי, ורבד חיצוני כללי של דיני התחרות, שמכוחו נקבעות נורמות תשתיות בנוגע להתנהלות אסורה על פי עקרונות דיני התחרות. כן נקבע כי בכוחו של המאסדר הענפי לקבוע הוראות קונקרטיות שמטרתן לקדם את התחרות, ואכיפתו של החיוב יכולה להיעשות על ידי המאסדר הענפי או על ידי רשות התחרות.

בנוסף נדחתה טענת בזק בדבר היעדרן של חובות רגולטוריות ברורות מדיני התקשורת ביחס לשני הקשיים בפריסת סיבים אותם היא הציבה בפני מתחרותיה. בהקשר זה קבע בית הדין לתחרות שסירובה של בזק מהווה התנהגות אנטי תחרותית, שעשויה להנציח

את מעמדה בשוק, לדחוק מתחרים ואף להרתיע שחקנים מכניסה לשוק. כן השית בית הדין על בזק הוצאות משפט בסך 120 אלף ₪.

פסיקת בית הדין לתחרות בעניין ערר שפיר על אישור המיזוג בין נשר לתעשיות אבן וסיד

ביום 14.11.2023 דחה בית הדין לתחרות בפסק דינו את הערר שהגישה חברת שפיר תעשיות בע"מ כנגד אישור הממונה על התחרות למיזוג בין נשר מפעלי מלט ישראליים בע"מ לבין תעשיות אבן וסיד בע"מ.

נשר היא יצרנית וספקית של מלט, בו נעשה שימוש, בין היתר, בתעשיית הבטון. אבן וסיד מפעילה מחצבות אגרגטים, הנדרשים אף הם בתעשיית הבטון. אבן וסיד היא חלק מקבוצת רדימיקס, הפועלת בישראל בתחום הבטון באמצעות מפעלים לייצור בטון.

בפברואר 2019, אושרה על ידי הממונה על התחרות עסקת מיזוג במסגרתה הוקנו לאבן וסיד זכויות להקמה והפעלה של מחצבת אגרגטים, מפעל בטון ומפעל אספלט במקרקעין שבבעלות נשר הנמצאים באזור הר טוב. המיזוג אושר לאחר שבדיקת רשות התחרות העלתה שהמיזוג לא מעלה חשש סביר לפגיעה משמעותית בתחרות.

חברת שפיר, המפעילה מחצבות אגרגטים ומפעלי בטון, ומתחרה באבן וסיד בתחומים אלה, הגישה לבית הדין ערר בגין אישור המיזוג. טענתה המרכזית בערר הייתה כי המיזוג יוצר תמריץ עבור קבוצת רדימיקס, שכוללת את חברת CEMEX העולמית המייצרת מלט, שלא להתחרות בנשר באמצעות ייבוא מלט לישראל. הטענה הועלתה על ידי שפיר עוד במהלך בדיקת המיזוג, נבדקה על ידי רשות התחרות ולא נמצא לה בסיס.

כאמור, בית הדין דחה את הערר. על שפיר הוטלו הוצאות משפט בסכום של 150 אלף ₪. במסגרת קביעת ההוצאות, קבע בית הדין כי יש יסוד לטענה לפיה הגשת הערר נועדה להגשים אינטרס עסקי של שפיר למנוע תחרות מצד אבן וסיד. בית הדין התייחס להיעדר יסוד של ממש לערר, לצד כוח השוק של שפיר מול מפעלי בטון באזור הרלוונטי למיזוג, ולהיותה מתחרה של אבן וסיד בתחום מחצבות האגרגטים ובתחום הבטון והאספלט.

פסיקת בית-המשפט העליון בעניין פרשנות סעיף 29א לחוק התחרות הכלכלית

ביום 26.12.23 נתן בית-המשפט העליון את פסק-דינו בדיון הנוסף שקיים בהתדיינות אזרחית בין חברות התרופות אוניפארם וסאנופי. בפסק-הדין אימץ הרכב של חמישה שופטים את הפרשנות המרחיבה שהציעה הממונה על התחרות, באמצעות היועצת המשפטית לממשלה, להוראות סעיף 29א לחוק התחרות הכלכלית, האוסר על בעל מונופולין לנצל את מעמדו לרעה באופן העלול להפחית את התחרות בעסקים או לפגוע בציבור.

תביעת אוניפארם נגד סאנופי עסקה במצג מטעה שהציגה סאנופי לפני רשם הפטנטים, שבעקבותיו התעכבה אוניפארם בהשקת גרסה גנרית של תרופה של סאנופי. בית-המשפט המחוזי קיבל את תביעתה של אוניפארם. בערעור של סאנופי לבית-המשפט העליון, אימץ כב' השופט ח' מלצר פרשנות מצמצמת של סעיף 29א, שלפיה סעיף 29א אוסר רק פגיעות בתחרות אשר נעשות באמצעות כוחו המונופוליסטי של בעל המונופולין. לנוכח זאת, ולבקשת הממונה על התחרות, ביקשה היועצת המשפטית לממשלה מבית-המשפט העליון לקיים דיון נוסף בסוגיה. בפסק-הדין בדיון הנוסף דחו חמשת שופטי הרכב את הפרשנות המצמצמת שניתנה בערעור האזרחי ואימצו, פה אחד, את הפרשנות המרחיבה שהציעה הממונה. בין השאר, כתב כב' השופט נ' סולברג "יש לאמץ פרשנות מרחיבה לאיסור בדבר ניצול מעמד מונופוליסטי לרעה, באופן שיכלול גם פעולות ומעשים שאינם יחודיים דווקא לבעל מונופולין". כב' השופטת ע' ברון כתבה "אכן, הפרשנות הראויה לסעיף 29א(א) לחוק התחרות היא כזו שמקיפה פעולות פסולות שנעשו על ידי בעל מונופולין תוך ניצול מעמד לרעה, אף ללא שימוש בכוח המונופוליסטי".

בפסק-הדין בדיון הנוסף דן בית-המשפט גם בסטנדרטים להטלת אחריות אזרחית על בעל מונופולין אשר מציג מצגים מטעים לפני רשם הפטנטים.

הסכמות עם שבעה ספקי מזון לגבי הטלת עיצומים לפי חוק קידום התחרות בענף

המזון

בראשית שנת 2022 פתחה הממונה על התחרות בבדיקה רוחבית של כלל ההסכמות הקיימות בין ספקי המזון הגדולים לקמעונאי המזון הגדולים (ספקים וקמעונאים גדולים כפי שמוגדרים ברשימות המפורסמות על-ידי הממונה). הממונה התמקדה בהתנהגות הספקים ובחנה את מכלול היחסים המסחריים שבין כל אחד מהספקים הגדולים לבין כל אחד מהקמעונאים הגדולים ואת עמידתם בהוראות חוק המזון.

במסגרת הבדיקה נבחנו על ידי רשות התחרות אלפי ראיות, וחלקן העלו חשש להפרת הוראות חוק המזון. הרשות ערכה שיחות עם הספקים והגורמים הרלוונטיים בחברות, הציגה בפניהם את הראיות והחששות שעלו להפרות החוק ושמעה את התייחסותם. נוכח העובדה שהחוק כולל איסורים מפורטים, שאינם דורשים בהכרח בדיקה של השפעת ההפרות שנמצאו על התחרות, ומחמת היתרון שמייחסת הממונה להפסקתן המהירה של ההפרות תוך חסכון בזמן ומשאבים, פעלה הרשות להידברות עם ספקי המזון על מנת לבחון את האפשרות להגיע להסכמות שיבטיחו את הציות לחוק וייתרו הליכי אכיפה ארוכים ועתירי משאבים.

בתום דין ודברים עם אלו מהספקים שביקשו להידבר עם הרשות, הגיעה הממונה בחודש מאי 2023 להסכמות עם שבעה ספקים גדולים שעלה חשש כי הפרו את חוק המזון. במסגרת ההסכמות אליהן הגיעה הממונה, ספקי המזון הגדולים הבאים: ש. שסטוביץ, ליימן שליסל, שטראוס, תנובה, אנג'ל, יוניליוור ואסם, שלמו סך מצטבר של מעל 23 מיליון ש"ח לאוצר המדינה. במהלך שנת 2024, הגיעה הממונה לעיצומים מוסכמים עם ספקים נוספים עקב הפרות של חוק המזון.

הכרזה על ויסוצקי כבעלת מונופולין בתה ירוק ובחליטות צמחים

עד שנת 2023, חברת תה ויסוצקי (ישראל) בע"מ לא הוגדרה "ספק גדול", כהגדרת המונח בחוק המזון, ולא חלו עליה כלל החובות המושטות על ספקים גדולים מכוח חוק זה לגבי המוצרים המוכרים, מכיוון שמכירותיה היו נמוכות מהרף הכספי הקבוע בחוק לעניין הגדרת ספק גדול. עם זאת, בדיקת רשות התחרות העלתה כי החלק של ויסוצקי במכירות

תה ירוק וחליטות צמחים לקמעונאים גבוה מ 70%. לויסוצקי כוח שוק משמעותי בענף התה הירוק ובענף חליטות הצמחים, שמאפשר לה לגבות מחירים גבוהים יותר מאשר ספקים מתחרים. כוח השוק שימר לויסוצקי דומיננטיות יציבה במשך שנים רבות.

בתום הבדיקה ובתום השימוע שנערך לחברה, החליטה הממונה על התחרות, ביום 26.6.2023 להכריז על חברת תה ויסוצקי (ישראל) בע"מ כבעלת מונופולין בשוק התה הירוק ובשוק חליטות הצמחים.

בעקבות ההכרזה נחשבת ויסוצקי "ספק גדול" וחלות עליה כלל החובות המושתות על ספקים גדולים מכוח חוק זה לגבי המוצרים המוכרים. איסורים אלה כוללים, בין היתר, איסור להתערב בסידור המדפים ברשתות השיווק, איסור התניית מכירת מוצר מסוים ברכישת מוצר אחר, איסור כולל על כל סוג של התערבות במחיר המוצר ללקוח הסופי ברשתות והגבלות נוספות המופיעות בחוק המזון. ויסוצקי הגישה ערר על ההכרזה לבית הדין לתחרות.

שימוע טרם הטלת עיצום כספי בגין תחילת ביצוע מיזוג לשטראוס ווילר

הממונה על התחרות הודיעה ביום 22.6.2023 על כוונתה, בכפוף לשימוע, לקבוע כי שטראוס גרופ ומשק ווילר ביצעו מיזוג בפועל, בניגוד לחוק התחרות, ולהטיל עיצומים על שטראוס בסך 331,200 ש"ח (סכום העיצום המרבי), על משק ווילר בסך 1,539,922 ש"ח, ועל נושאי משרה בכירים בהן בסכומים שנעים בין כ-168,000 ש"ח לכ-687,000 ש"ח.

משק ווילר היא חברה המייצרת ומשווקת מוצרי טופו תחת המותג "משק ווילר", המופצים לרשתות על ידי שטראוס. בנוסף מייצרת משק ווילר מוצרי טופו עבור מותגים פרטיים של מספר גופים, וכן משקאות צמחיים טריים (plant based) עבור שטראוס. משק ווילר עסקה בפיתוח של משקאות, גבינות ויוגורטים צמחיים.

שטראוס היא חברה ציבורית העוסקת בייצור, שיווק, מכירה והפצה של מגוון רחב של מוצרי מזון מצוננים ויבשים מסוגים שונים ובכלל זאת חלב ומוצרים, משקאות צמחיים, סלטים ומטבלים, חטיפים מתוקים ומלוחים, קפה ועוד. כאמור, בין היתר, מפצה שטראוס גם את מוצרי "משק ווילר".

בפברואר 2022 התנגדה הממונה על התחרות לעסקת מיזוג במסגרתה שטראוס ביקשה לרכוש את השליטה במשק ויילר, בין השאר על רקע חשש מפני גריעת משק ויילר כמתחרה פוטנציאלית, ובכך פגיעה בתחרות, בתחום המשקאות הצמחיים הטריים (חלב סויה, שקדים, וכד'), שתנובה היא השחקנית הדומיננטית בו ושטראוס ביקשה להיכנס אליו. שטראוס ומשק ויילר לא עררו על החלטת הממונה.

הפרשה בה עוסקת הודעת הממונה נוגעת לתחרות בתחום המוצרים הצמחיים – משקאות, גבינות ויוגורטים צמחיים. בהסכם בעלי המניות של משק ויילר, שנועד להסדיר את פעילות החברה לאחר אישור הממונה על התחרות ומימוש המיזוג, נקבע כי "תחליפי מוצרי חלב לרבות תחליפי גבינה, חלב, מעדנים וכדומה אינם כלולים בתחום הפעילות וידוע כי הרכשת [שטראוס] תעסוק בתחומים אלו שלא באמצעות החברה". עוד הסכימו הצדדים כי כבר ממועד חתימת הסכם רכישת המניות (בטרם התקבל אישור הממונה) ועד מימושו או ביטולו, ויילר תימנע מכניסה לתחומי עיסוק חדשים מעבר לאלו שהיו כלולים בתחום הפעילות של החברה כהגדרתו בהסכם בעלי המניות.

באמצעות הוראה זו שטראוס קיבלה לכאורה דריסת רגל בפעילות של משק ויילר בתחום המוצרים הצמחיים (משקאות, יוגורטים, גבינות, וכד'). היינו: שטראוס קיבלה לכאורה כוח השפעה על פעילותה של משק ויילר בתחום זה עוד לפני שהמיזוג הוגש לבדיקת הממונה, והמשיכה להחזיק בו עד לביטול הסכמי המיזוג, לאחר התנגדות הממונה על התחרות למיזוג. זאת, בעוד המגבלה על תחומי הפעילות של משק ויילר עלולה הייתה לעכב ואף לסכל את תהליך הפיתוח של מוצרים חדשים של משק ויילר ואת הרחבת פעילותה בתחום המוצרים הצמחיים.

שטראוס, משק ויילר ונושאי המשרה השמיעו את טענותיהם בפני הממונה, והממונה שוקלת את הטענות בטרם תתקבל החלטה סופית.

שימוע לפני הטלת עיצום כספי בגין הפרת חוק המזון לנטו

הממונה על התחרות הודיעה ביום 10.7.2023 על כוונתה להטיל על נטו מלינדה סחר בע"מ עיצום כספי בסך של כ-15 מיליון ש"ח, בכפוף לשימוע. זאת לאחר שבדיקת רשות התחרות העלתה שנטו ביצעה הפרות לכאורה של הוראות חוק המזון.

בראשית שנת 2022 פתחה הממונה על התחרות בבדיקה רוחבית של כלל ההסכמות וההתקשרויות הקיימות בין ספקי המזון הגדולים לקמעונאי המזון הגדולים, כדי לבחון את עמידת הספקים הגדולים בהוראות חוק המזון. מהלך זה אף הוביל להסכמות עם שבעה ספקי מזון גדולים (ההסכמות שפורסמו לעיון הציבור ביום 17 במאי 2023).

נטו מוגדרת כספק גדול לפי חוק המזון, וככזאת חלות עליה חובות והגבלות בהתאם לחוק. במסגרת הבדיקה הרוחבית, נמצא כי נטו פעלה להגדלת שטח המדף של נטו אצל הקמעונאי הגדול "במקרי קפואים, מצוננים ומדפי מוצרים יבשים" (כך לשון ההסכם). כמו כן, נשלחה מנציג נטו הודעת וואטסאפ לנציג של אותו קמעונאי גדול, ובה בקשה להקצאת שטחי מדף למוצרים שתמונותיהם הופיעו בהודעה. בפעולות אלה הפרה נטו לכאורה את הוראות חוק המזון האוסרות על התערבות של הספק בסידור מצרכים ובשטחי המכירה המוקצים לו אצל הקמעונאי הגדול. כל אלה הובילו להטלת העיצום הכספי כאמור.

עוד הודיעה הממונה לנטו, על כוונתה להטיל עליה עיצום כספי בסך של 8,649,210 ש"ח, בכפוף לשימוע. זאת לאחר שבדיקת רשות התחרות העלתה שנטו לא מסרה מידע מלא כנדרש ממנה לגבי ההסכמות שהגיעה אליהן עם קמעונאי מזון. במסגרת הבדיקה הרוחבית האמורה בנוגע להסכמות בין ספקי וקמעונאי המזון הגדולים, נשלחו מספר דרישות נתונים אל נטו. לאחר בדיקה מעמיקה שערכה הממונה הגיעו לידיה מסמכים והתכתבויות של חברת נטו אשר לא הועברו במענה של נטו לדרישת הנתונים, וזאת על אף שנטו אישרה כי המענה שהעבירה לידי הממונה היה שלם.

הפרה זאת של נטו פוגעת ביכולתה של הממונה על התחרות לאכוף את חוקי התחרות והמזון ובכך לשמור על התחרות בענף המזון ולקדמה.

ביום 17.4.2024 שילמה נטו 18 מיליון ש"ח בהסכמה, כנגד שתי ההפרות.

ד.4. אכיפה פלילית

סמנכ"ל על-רד הורשע וירצה עונש מאסר של 6.5 חודשים מאחורי סורג ובריח

בית המשפט המחוזי (כבוד השופט ד"ר עמי קובו) הרשיע ביום 10.1.2023, במסגרת הסדר טיעון את סמנכ"ל חברת המעליות על-רד, על חלקו בקרטל המעליות. בהתאם להכרעת הדין עברון היה צד לשורה של הסדרי אי תחרות עם חברות בענף-אלקטרה, קונה וכפיר, הסדרים שנמשכו שנים ובמסגרתם הצדדים הסכימו לא להתחרות האחד בשני על לקוחות קיימים. הסדר הטיעון הגיע מיד בסמוך עם תחילת שמיעת ההוכחות בעניינו.

במסגרת הסדר הטיעון נקבע כי הנאשם ירצה עונש מאסר של 6.5 חודשים מאחורי סורג ובריח, וכן יישא בקנס שייקבע על ידי בית המשפט.

על פי עובדות כתב האישום בהן הורשע עברון, הוא נציגי חברות המעליות האחרות שעיסם היו הסדרי אי תחרות, השתמשו בקודים ביניהם על מנת להסוות את התיאום. כן הורשע עברון בכך שלעיתים תיאם עם הנאשמים האחרים את הצעות המחיר שיגישו ללקוח שמקבל שירות מחברה מתחרה, כך שבפני הלקוח יהיה מצג שווא של תחרות.

בקביעת עונשו של עברון נשקלו השלב המוקדם שבו הודה בעבירות במסגרת הסדר הטיעון, שיתוף הפעולה של מר עברון בחקירה, גילו המתקדם (78), וכן עברו הצבאי שכולל לחימה בקרבות ההיסטוריים בגבעת התחמושת ובבית הספר לשוטרים, לחימה ופציעה במסגרת מלחמת ההתשה בתעלת סואץ, וכן לחימה ופציעה במסגרת צליחת התעלה במלחמת יום הכיפורים.

מנהל בחברת הנסיעות "אקדמי" שתיאם מחירי מסעות נוער לפולין ירצה עונש של 7.5 חודשי מאסר

ביום 2.5.2023 הודה והורשע אהרון טורוביץ' - מי שהיה מנהל האחראי על תחום הנסיעות לפולין בחברת הנסיעות "אקדמי" במסגרת הסדר טיעון על ידי בית המשפט המחוזי מרכז (כב' השופט ד"ר עמי קובו) בחלקו בקרטל המסעות לפולין.

ביום 19.7.2023 נגזר דינו של טורוביץ' ל 7.5 חודשי מאסר וקנס כספי בסך 55 אלף ש"ח.

קרטל המסעות לפולין כלל הסדר חלוקת שוק בין שלוש חברות הנסיעות הגדולות בתחום מסעות בני הנוער לפולין – "הלל טורס", "גשר" ו "אקדמי". ההסדרים נמשכו החל משנת 2010 ועד לפתיחת החקירה הגלויה בינואר 2016.

בגזר הדין בענייננו של טורוביץ', בית המשפט קבע כי מעשיו של טורוביץ' חמורים בין היתר בשל חשיבותו הציבורית והחינוכית של התחום שתואם, שעניינו בהנצחת זיכרון השואה והנחלתו לבני נוער, בשל היקף התיאומים ושיטתיותם וכן בשל משך הזמן שבו נמשכו ההסדרים. על אף האמור, אישר כאמור בית המשפט את העונש שנקבע, בשל נסיבותיו האישיות של טורוביץ'. בית המשפט קבע כי בשל מצבו הרפואי של טורוביץ' "נשיאת עונש המאסר בפועל מאחורי סורג ובריח תהא קשה יותר עבורו, לעומת אחרים הנדונים למאסרים לתקופות דומות", וכן כי על רקע מצבו הבריאותי הגעה להסדר הטיעון עמו תרמה לקידום ניהול ההליך המשפטי.

בגזר דינו של טורוביץ' התייחס בית המשפט לכך שטורוביץ' היה הראשון שהגיע להסדר כשיקול לקולא, כשנקבע כי נטילת האחריות על-ידי הנאשם והודאתו באשמה הם בעלי חשיבות רבה... "שכן הנאשם היה "הנחשון" מבין הנאשמים, הראשון שבחר להודות, ולאחריו גם הנאשמים האחרים הודו בכתב אישום מתוקן."

מלבד האמור הורשע טורוביץ' בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות.

מנהלים בחברות נסיעות "הלל" ו"גשר" הורשעו במסגרת הסדר טיעון

ביום 10.7.2023 הורשעו צבי סער, מנהל מחלקת פולין בחברת הנסיעות "הלל טורס", ואיילת יונגסטר, מנהלת מחלקת פולין בחברת הנסיעות "גשר", על בסיס הודייתם במסגרת הסדר טיעון, בכך שהסכימו ביניהם ועם חברת הנסיעות "אקדמי" שלא להתחרות אלה באלה, ובעיקר לא להתחרות ביניהם על משלחות נוער מטעם בתי ספר שכבר הוציאו בעבר משלחות נוער לפולין עם אחת מהחברות שבקרטל (הסדר "לקוחות קיימים"). סער ואהרון טורוביץ' הורשעו גם בהסדר דומה עם חברת דיזנהאוז באותה תקופה.

בנוסף הורשעו סער ויונגסטור בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות.

ביום 15.4.2024 גזר בית המשפט המחוזי על סער 7 חודשי מאסר ועל יונגסטור 5 חודשי מאסר.

מנהל בחברת הנסיעות "דיזנהאוז" שתיאם מחירי מסעות נוער לפולין ירצה עונש של 6.5 חודשי מאסר

בית המשפט המחוזי בלוד (כב' השופט ד"ר עמי קובו) גזר ביום 6.12.2023 את עונשו של מנהל האחראי על תחום המסעות לפולין בחברת הנסיעות "דיזנהאוז" – משה הרטמן, על 6.5 חודשי מאסר, בהתאם להסדר טיעון במסגרתו הודה הרטמן בחלקו בקרטל המסעות לפולין.

הרטמן הורשע בהתאם להודאתו בכך שהיה צד להסדרי אי תחרות עם חברת י. הלל ושות' וחברת אקדמי טרוול בע"מ ביחס למסעות בני נוער לפולין. ההסדרים כללו הסכמה של הצדדים שלא להתחרות על לקוחות קיימים האחד של השני.

ההסדרים בין החברות נמשכו כחמש שנים, במסגרתם לא התחרו החברות על הלקוחות הקיימים ואף הגישו "הצעות גיבוי" לבתי ספר ומשרד החינוך כדי להסתיר את הקרטל. ההסדרים הללו נפסקו בשל הפתיחה בחקירה על ידי רשות התחרות.

בגזר הדין קבע בית המשפט כי מעשיו של הרטמן חמורים, בין היתר, בשל חשיבותו הציבורית והחינוכית של התחום שתואם, שעניינו בהנצחת זיכרון השואה והנחלתו לבני נוער, בשל היקף התיאומים וכן בשל משך הזמן שבו נמשכו ההסדרים. על אף האמור, אישר כאמור בית המשפט את העונש שנקבע, בשל העובדה שהעונש תואם את חלקו היחסי של הרטמן בפרשה בהתחשב בנסיבות המקלות, ובהם העובדה שהרטמן הודה והביע חרטה על מעשיו כבר בחקירתו, ההגעה להסדר טיעון קודם לתחילת ההוכחות.

בית המשפט אישר צו מוסכם בין אמישראלגז לבין הממונה על התחרות

בית-המשפט המחוזי מרכז, כב' השופט עמי קובו, אישר ביום 24.12.2023 צו מוסכם בין הממונה על התחרות לבין חברת אמישראלגז. לפי הצו המוסכם, אמישראלגז תשלם 3 מיליון ₪ לאוצר המדינה וכן תמנה בקר חיצוני אשר יבקר את עמידתה בדיני התחרות במשך שלוש שנים. זאת הפעם הראשונה בישראל שבה חברה מחויבת למנות בקר חיצוני לנושא דיני התחרות.

הרקע לצו המוסכם הוא חקירה שניהלה רשות התחרות נגד אמישראלגז וחברותגז נוספות בנוגע להתנהלותן העסקית בעיר באר שבע בקיץ של שנת 2016. בסופו של דבר הועמדו לדין אמישראלגז, סמנכ"ל שיווק שלה, איש שיווק נוסף שלה וכן איש שיווק של חברתגז מתחרה. אולם, בגלל סיבות אישיות עיכבה היועצת המשפטית לממשלה את ההליכים נגד כל הנאשמים למעט אמישראלגז, וגם נבצר מעד מרכזי להעיד בגלל מצבו הרפואי.

על רקע דברים אלה, וחלף המשך ההליך הפלילי, רשות התחרות הגיעה לסיכום עם אמישראלגז בדבר צו מוסכם שלפיו אמישראלגז תשלם 3 מיליון ₪ לאוצר המדינה וגם תמנה בקר חיצוני. הבקר החיצוני יבקר את עמידת אמישראלגז, ואת עמידת עובדיה בכל הדרגים, בהוראות חוק התחרות הכלכלית. כן יבקר הבקר החיצוני את פעולות אמישראלגז ועובדיה בתחום האכיפה הפנימית לצורך מניעת עבירות לפי חוק התחרות הכלכלית. בין השאר, הבקר החיצוני יהיה מוסמך לדרוש מסמכים רלוונטיים מאמישראלגז ומעובדיה, לערוך ביקורות במשרדי ההנהלה ובסניפי אמישראלגז ולזמן עובדי החברה לראיון בנושא קיום דיני התחרות. הבקר החיצוני גם יקים ערוץ דיווח שבאמצעותו יוכלו עובדי החברה למסור, באופן אנונימי, מידע על חשדות להפרות החוק בתוך החברה.

חיוב חברה למנות בקר חיצוני מקובל בחו"ל במגוון הקשרים, ביניהם דיני תחרות ועבירות שוחד. בישראל הדבר נעשה עד כה בהקשר של עבירת שוחד, ועכשיו הוא נעשה בהקשר של דיני תחרות.

הצו המוסכם הוגש לאישור בית-המשפט לאחר שפורסם להערות הציבור בהתאם להוראות חוק התחרות. בפסק-הדין נאמר, בין השאר "מדובר במקרה ראשון בישראל של שימוש במינוי בקר חיצוני בדיני התחרות, ומכאן שיש בצו המוסכם כדי להשיג מטרה של מניעת הישנות עבירות וקידום האינטרס הציבורי בכללותו".

שימוע לפני הגשת כתב אישום לחברת שטראוס בגין עבירת נסיון להסדר כובל

רשות התחרות הודיעה ביום 21.8.2023 לחברת שטראוס גרופ בע"מ, למנכ"ל החברה לשעבר ולסמנכ"ל הכספים בה, על כוונתה להגיש כתב אישום נגדם, וכי עומדת בפניהם האפשרות להעלות את טיעוניהם במסגרת הליך שימוע בטרם הגשת כתב אישום. ההודעה בדבר השימוע באה בעקבות חקירה מורכבת שניהלה מחלקת החקירות ברשות התחרות ביחס לחשדות לעבירות של ביצוע הסדרים כובלים בניגוד לחוק התחרות באמצעות התבטאויות פומביות.

כתב החשדות מתייחס לכך שתחום אספקת, שיווק והפצת מוצרי המזון בישראל מאופיין בריכוזיות גבוהה, ומספר מצומצם של ספקים בעלי נתח שוק גדול שולטים בחלקו הניכר, וכן למעמדה של שטראוס כאחת מספקיות המזון הגדולות בישראל וכבעלת מונופולין בענפים שונים בתחום המזון.

על פי כתב החשדות, שטראוס, שהיא חברה ציבורית, פרסמה במאי 2021 את הדו"ח הרבעוני הראשון לשנה זו, במסגרתו הודיעה כי לאור העלויות במחירי חלק מחומרי הגלם ובמחירי התובלה הימית, היא נערכת לאפשרויות שונות, ובמקרים מסוימים תבחן עדכון מחירי מכירה. במקביל לפרסום הדו"ח שטראוס פרסמה גם הודעה לעיתונות, במסגרתה הודיעה כי החברה עוקבת אחר השפעות עליית מחירי התשומות ובוחנת תכניות ודרכי פעולה, לרבות מדיניות המתחרה. לכך נלוו מסרים פומביים נוספים במסגרתם הודיעה שטראוס כי היא בוחנת לעומק העלאת מחירים וטרם קיבלה החלטה. מסרים פומביים אלו הועברו על אף שלא התקיים בחברה דיון של ממש בצעד של העלאת מחירים, ועל אף שלשיטת שטראוס היה מדובר באפשרות זניחה ושולית מבחינת השפעתה על שטראוס בישראל לעומת תכניות עסקיות אחרות.

שטראוס פעלה כך על אף החשש שעלה בחברה כי תשלם על התבטאויות אלו מחיר ציבורי שיתבטא בסיקור תקשורתי שלילי, פגיעה במוניטין החברה וירידה בביקוש הצרכנים למוצריה, בפרט בשל העובדה כי היא החברה הראשונה בתחום המזון שתתבטא בנושא. שטראוס אף העריכה כי העלאת מחיריה עלולה להביא לתגובה שלילית בקרב הציבור ולפגוע בה מבחינה ציבורית ותחרותית.

על פי כתב החשדות, שטראוס השתמשה בדו"ח, בהודעה לעיתונות ובמסרים הנוספים שפרסמה כבלון ניסוי שמטרתו איתות לספקי המזון הגדולים, ובפרט למתחרותיה, על רצונה להגיע להסדר של העלאת מחירים. על כן שטראוס נחשדת בניסיון להגיע להסדר כובל להעלאת מחיר.

שימוע לפני הגשת כתב אישום כנגד מנכ"ל עלרד מעליות בחשד להדחת עד ושיבוש הליכי משפט

בתאריך 19.12.2023 הודיעה רשות התחרות למנכ"ל חברת על רד, מר יעקב גולדמן, על כוונתה להגיש כתב אישום נגדו בעבירות של הדחת עד ושיבוש הליכי משפט וכי עומדת בפניו האפשרות להעלות את טיעוניו במסגרת הליך שימוע בטרם הגשת כתב אישום.

מכתב החשדות עלה כי במהלך המשפט שמתנהל נגד מר גולדמן, חברת על רד וחברות מעליות נוספות, בגין קרטל בתחום המעליות, פנה גולדמן למי שהיה סמנכ"ל החברה ומשמש עד תביעה במשפט, וביקש ממנו לשנות את הדברים המפלילים שאמר בחקירותיו כנגד גולדמן.

בעקבות פניית גולדמן שינה העד את גירסתו, ואמר בבית המשפט דברים שונים מהדברים שאמר בחקירותיו. העד אף הוכרז בבית המשפט כעד עוין.

ביום 10.4.2024 הוגש כתב אישום כנגד מר יעקב גולדמן בעבירות של הדחת עד ושיבוש הליכי משפט.

שימועים לפני הגשת כתב אישום נגד חברות רבות המפעילות הסעות לתלמידים, בעלי מוגבלויות ועוד

רשות התחרות הודיעה ביום 6.7.2023 לחברות היסעים ונושאי משרה בהן על כוונתה להגיש כתב אישום נגדם, וכי עומדת בפניהם האפשרות להעלות את טיעוניהם במסגרת הליך שימוע בטרם הגשת כתב אישום. בין החברות שזומנו לשימוע חברת מחלב גדי שירותי הסעות בע"מ וחברת יהב הסעות וטיולים בע"מ. בחודש יוני 22 נשלחו מכתבי שימוע ל- 13 חברות היסעים ונושאי משרה בכירים בהן במסגרת הפרשה. לאחר מכן,

ובעקבות התפתחויות חדשות בחקירה אשר הניבו ראיות נוספות כנגד חלק מחשודים אלה וכנגד חשודים נוספים, ביצעה רשות התחרות השלמת חקירה ביחס לחשדות לעבירות של ביצוע הסדרים כובלים בניגוד לחוק התחרות, עבירות של קבלת דבר במרמה ועבירות לפי חוק איסור הלבנת הון.

מכתב החשדות המעודכן אשר נשלח לחשודים מצטיירת תמונה חמורה עד מאד שלפיה במהלך השנים 2016-2018 החברות ונושאי המשרה בהן תיאמו באופן שיטתי מכרזים שפורסמו על ידי רשויות מקומיות, בתי חולים ציבוריים וחברת חשמל. החברות הגיעו להסכמים שונים ביניהן לגבי החברה הזוכה, מחיר הזכייה, חלוקת הזכייה במכרז בין החברות ועוד. התיאומים בוצעו, בין היתר, באמצעות פגישות, שיחות טלפוניות והתכתבויות.

חלק הארי של כתב החשדות עוסק בתיאום מכרזים שפורסמו על ידי הרשויות המקומיות. מדובר במכרזים להסעת תלמידים במערכת החינוך והחינוך המיוחד וכן מכרזים להסעת תלמידים ופעוטות בעלי מוגבלויות למוסדות שונים.

כתוצאה מהפעילות העבריינית שמתוארת בכתב החשדות קיבלו החשודים כ- 200 מיליון ש"ח ששולמו על ידי הגופים הציבוריים שאת מכרזיהם הם תיאמו. בהמשך לכך, במסגרת החקירה רשות התחרות והמשטרה תפסו כספים ורכוש של החשודים בשווי של עשרות מיליוני ש"ח. במסגרת השלמת החקירה נתפס רכוש נוסף בשווי של כ- 22 מיליוני ש"ח.

ביום 29.2.2024 הוגש כתב אישום חמור בפרשה נגד שנים עשר נושאי משרה בכירים בחברות הסעות ונגד חברותיהם.

כתב אישום כנגד חברת היסעים ומנכ"ל החברה בגין תיאום מכרזים ציבוריים

רשות התחרות הגישה ביום 6.9.2023 לבית המשפט המחוזי בירושלים כתב אישום כנגד חברת המוביל הדרומי וכנגד מר אשר אוקנין (שהיה באותה עת המנכ"ל ובעלי החברה) בעבירות של הסדר כובל, קבלת דבר במרמה והלבנת הון בגין תיאום מכרזים של עיריית באר שבע.

על פי עובדות כתב האישום, במהלך חודש יולי 2017 פרסמה עיריית באר שבע מכרזים למתן שירותי הסעות לתלמידים למוסדות חינוך רגיל ומיוחד ועבור מטופלי אגף הרווחה בעיר. לקראת המועד להגשת הצעות למכרזים, מנכ"ל המוביל הדרומי יחד עם סמנכ"ל חברת מטיילי ירון בר הגיעו להסדר לפיו חברת מטיילי ירון בר לא תתחרה במוביל הדרומי ותאפשר למוביל הדרומי לזכות במכרז. הסכם אי התחרות בין החברות יושם, והמוביל הדרומי זכתה במכרזים אלו.

מדובר במכרזים שהמדינה משתתפת במימוןם באמצעות העברת כספים ממשרד החינוך וממשרד הרווחה והביטחון החברתי לידי העירייה.

כתוצאה מתיאום המכרז קיבלה המוביל הדרומי כ-27 מיליון ש"ח מעיריית באר שבע. למוביל הדרומי ולאוקנין מיוחסות עבירות הסדר כובל, קבלת דבר במרמה והלבנת הון.

מנכ"ל עמותת "מסעדנים ביחד" הורשע בעבירה על חוק התחרות

בית המשפט המחוזי הרשיע ביום 17.7.2023 את מר תומר מור, מנכ"ל עמותת מסעדנים חזקים ביחד - בה חברות מסעדות שונות בארץ - בעבירה של המלצה על קו פעולה לחברי העמותה, לאחר שהודה בעובדות כתב האישום המתוקן במסגרת הסדר טיעון.

על פי כתב האישום, מר מור קרא למסעדנים להעלות את מחירי המנות במסעדותיהם.

מר מור הפיץ למסעדנים הודעה בה כתב: "פועלים להכין את דעת הקהל לקבל העלאות המחירים ולתת זווית לסיבות להעלאות המחירים שכבר קרו או שיקרו בעתיד הקרוב. עסק צריך לשמור על רווחיות ולאור העלאות המחירים המשמעותיות מצד הספקים יש והנושא מצריך פעולה מצד המסעדות למען שמירה על רווחיות".

בהמשך הוא אף התראיין לרדיו 102 ומסר כי הרווחיות במסעדות נשחקה ו"צריך לעדכן מחירים" וכן כי "כשחומרי הגלם עולים צריכים לעלות מחירים לעדכן" ו"בשביל לשמור על הרווחיות של עסקים... בהחלט צריך להבין שבהקשר הזה נדרשת העלאת מחירים". מר מור העריך בראיון כי עליית המחירים תהיה בשיעור של "בין חמישה לעשרה אחוז במחירי התפריטים".

העבירה בה הורשע מר מור, עבירה של המלצה על קו פעולה, היא עבירה על חוק התחרות המיוחדת לאיגודים עסקיים. איגוד עסקי, מטבעו, מקשר בין חברות מתחרות ובשל כך המלצות וקריאות של האיגוד לחבריו להעלות מחירים, כפי שנעשה כאן, עלולות לפגוע בתחרות. חששות אלה אף התממשו פעמים רבות בעבר כאשר נמצא כי איגודים עסקיים היו מעורבים בעבירות על חוק התחרות.

בחודש פברואר 2024 ביטל בית המשפט המחוזי את הרשעתו של מור, לפי בקשתו, ורשות התחרות הגישה לבית המשפט העליון ערעור על ביטול ההרשעה. הערעור תלוי ועומד.

בג"ץ דחה את עתירת מנכ"ל פזגו לשעבר נגד רשות התחרות

בית-המשפט הגבוה לצדק (השופטים ע' ברוך, י' כשר ור' רונן) דחה ביום 6.2.2023 את עתירתו של מנכ"ל פזגו לשעבר, אמיר ארז, נגד רשות התחרות. בית-המשפט סירב להתערב בהחלטת הרשות לסגור תיק חקירה נגד ארז בעילה של "חוסר ראיות" במקום בעילה של "היעדר אשמה" כפי שביקש.

הרקע לעתירה הוא חקירה פלילית שניהלה הרשות בנוגע לאירועים בענף הגז הביתי בשנת 2016. באותה חקירה נמצאו ראיות להסדר כובל בין אמישראל ושוניים מעובדיה לבין עובד של פזגו. במסגרת אותה חקירה נחקר ארז בחשד שלא פיקח כראוי על עובדי פזגו כדי לוודא שאינם מפרים את חוק התחרות הכלכלית.

הרשות סגרה את התיק נגד ארז בעילה של "חוסר ראיות" ודחתה את בקשתו לשנות את עילת הסגירה ל"היעדר אשמה". ארז ערר למחלקת העררים בפרקליטות המדינה, אך הערר שלו נדחה. אז עתר ארז לבג"ץ.

בפני בג"ץ טענה רשות התחרות כי ארז, כמנכ"ל פזגו, אמנם דאג להדריך את עובדי פזגו באשר לאיסורים שבחוק התחרות הכלכלית, אך הוא לא עשה די להנהיג אמצעי ניטור ופיקוח כדי לוודא שהעובדים אכן פועלים בהתאם לחוק כפי שהודרכו; לנוכח זאת, ולאור נסיבות המקרה, נכון היה שסגירת התיק נגדו היתה בעילה של "חוסר ראיות" ולא בעילה

של "היעדר אשמה". כאמור, בג"ץ לא מצא מקום להתערב בשיקול-דעת רשות התחרות בעניין זה.

השופטת רות רונן כתבה בפסק-הדין: "לגישת המשיבה, היה על העותר להציג ראיות ולהוכיח גם כי הוא ביצע פיקוח וניטור סדירים של התנהלות עובדי החברה, כדי שניתן יהיה להגיע למסקנה לפיה הוא עמד בנטל. משהוא לא עשה כן, הוא היה ניצב בפני קושי ראיתי אילו היה מוגש נגדו כתב אישום שהיה נדון לגופו." כאמור, בית-המשפט לא מצא מקום להתערב בהחלטת הרשות בעניין עילת הסגירה והוא דחה את העתירה.

לעמדת הממונה על התחרות ניטור הוא חלק אינטגרלי של חובת מנהל לפקח על עובדיו ולוודא כי אינם מפרים את חוק התחרות הכלכלית, ולא די בהדרכה בלבד.

חקירות

חקירה בתחום מכרזי בינוי ואחזקה של משרד הביטחון – בתחילת שנת 2023 הפכה גלויה חקירה בחשדות להסדרים כובלים בתחום מכרזי בינוי ואחזקה של משרד הביטחון. מדובר בחקירה שמתנהלת יחד עם שוטרי היחידה הארצית למאבק בפשיעה הכלכלית (יאל"כ) בלהב 433, הממונה על הביטחון במערכת הביטחון (מלמ"ב) והמשטרה הצבאית החוקרת (מצ"ח). במסגרת החקירה בוצעו פעולות חקירה מגוונות, נחקרו עשרות חברות ומאות חשודים בחשדות לתיאום והטיית מכרזים.

חקירה בחשד לשיבוש מהלכי חקירה ומשפט, במסגרת משפט הוכחות שמתנהל בבית-המשפט בחשד להסדרים כובלים בין חברות בתחום מתן שירות לטיפול במעליות – במסגרת הליך ההוכחות בבית-המשפט המחוזי מרכז, בעניינם של הנאשמים בתיאום מחירים בתחום מתן שירות לטיפול במעליות, עלה חשד לפיו גולדמן, מנכ"ל חברת עלרד פנה לעובדו לשעבר, שהוא עד תביעה במשפט, וביקש ממנו לשנות בעדותו בבית-המשפט את הגרסה שמסר בחקירותיו ברשות במסגרתן, בין היתר, הפליל אותו. בעקבות אותן הפניות, העד אכן שינה את גרסתו ומסר בבית-המשפט פרטים שונים מאלו שמסר בחקירותיו. לאור האמור, נפתחה חקירה נגד גולדמן ובמהלכה נתפסו ראיות בקשר לפעולות שנקט המנכ"ל על-מנת להשפיע על גרסתו של העד בבית-המשפט.

נוסף על החקירות שנפתחו במהלך השנה, ביצעה מחלקת החקירות פעולות חקירה רבות ומגוונות בשתי פרשיות רחבות היקף בהן נפתחה חקירה במהלך חודש נובמבר 2021:

א. **חקירות בתחום רשתות השיווק** - נחקרו שש רשתות שיווק שונות ובעלי תפקידים בהן, בחשדות להסדרים כובלים ולעבירות על חוק המזון. במסגרת החקירות נבחנו פעילותיהן של רשתות השיווק ומנהליהן.

ב. **חקירות בתחום אספקת מזון** - נחקרו שבע חברות אספקת מזון ובעלי תפקידים בהן, בחשדות להסדרים כובלים להעלאת מחירים בין ספקי מזון.

כמו כן, ביצעה מחלקת החקירות פעולות חקירה מורכבות נוספות במסגרת חקירה שנוהלה בחשד להסדרים כובלים בין חברות היסעים ובכלל זה, פעולות הנוגעות לחתימה על הסכמי עד-מדינה עם שניים מהנאשמים בתיק זה וכן, פעולות שנגעו לבחינת היקפי המרמה והלבנת הון בתיק זה.

5. מחקרי הרשות

בנקאות במגזר הערבי

המערכת הבנקאית בישראל מאופיינת במבנה ריכוזי ובתחרות מועטה. בשנים האחרונות ננקטו שורה של צעדים לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות באספקת שירותי בנקאות⁷ במקביל לכך, עלו טענות לרמת תחרותיות נמוכה אף יותר באספקת שירותים בנקאיים ללקוחות ערבים בהשוואה ללקוחות יהודים⁸.

⁷ בכלל זה, חוק נתוני אשראי, חוק שירותי מידע פיננסי ורפורמת מעבר בקליק.

⁸ לדוגמה: ישיבת ועדת הכלכלה ביום 6.3.2022 ([קישור לפרוטוקול](#)), ישיבת ועדת החקירה הפרלמנטרית מישיבת ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים ביום 2.12.2018 ([קישור לאתר הועדה](#)).

על רקע טענות אלו, ולנוכח חשיבות התחרות באספקת שירותים בנקאיים, בפרט אשראי, ערכה רשות התחרות מחקר שוק בעניין התחרות באספקת שירותי בנקאות למשקי בית ולעסקים קטנים במגזר הערבי. המחקר התפרסם לשימוע ציבורי ביום 15.5.2023.

המחקר העלה כי קיים פער משמעותי ברמת הריכוזיות בהעמדת אשראי צרכני במגזר הערבי לעומת זו השוואתית בכלל המערכת. פערים גדולים עוד יותר קיימים ברמת הריכוזיות בהעמדת אשראי לעסקים זעירים וקטנים, כפי שניתן לראות בטבלה להלן. הטבלה מציגה השוואה של רמת הריכוזיות במונחי מדד הרפינדל-הירשמן לריכוזיות (HHI) עבור אשראי ופיקדונות במגזרי הפעילות הפיקוחיים: משקי בית ועסקים קטנים וזעירים.⁹

השוואת מדדי הרפינדל-הירשמן לריכוזיות (HHI) בין כלל המערכת לבין המגזר הערבי, שנת 2019

עסקים קטנים וזעירים		משקי בית		מדד ריכוזיות
מגזר ערבי	כלל המערכת	מגזר ערבי	כלל המערכת	
3,243	2,442	2,960	2,161	HHI - אשראי(*)
3,199	2,354	2,735	2,136	HHI - פיקדונות

(*) עבור משקי בית מדובר ביתת אשראי צרכני, אשראי שאינו כולל הלוואות לדיוור ויתרת אשראי בכרטיסי אשראי.

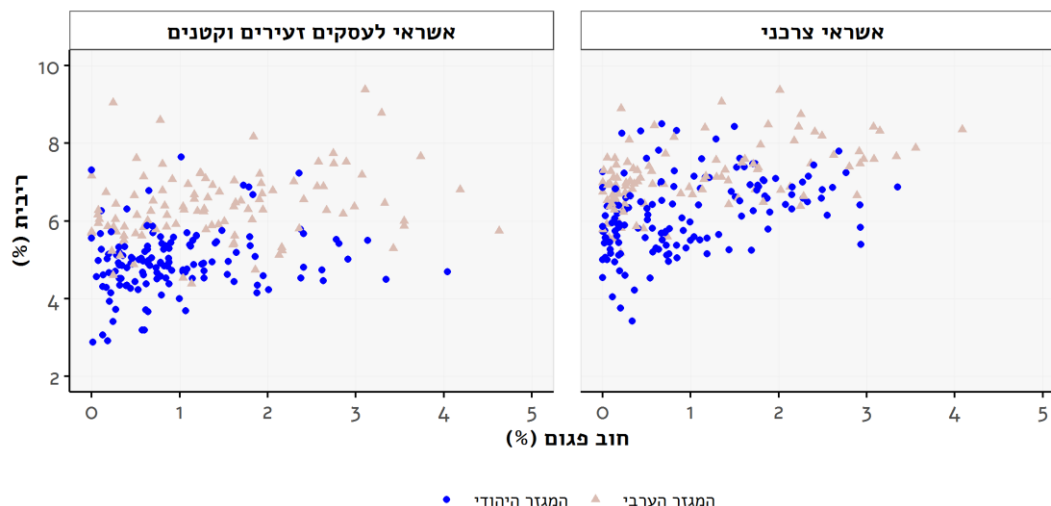
מקור: החישוב של HHI כללי מבוסס על נתונים מהדו"חות כספיים של הבנקים והחישוב של HHI במגזר הערבי מבוסס על מענה הבנקים לדרישת נתונים חישובי חטיבת המחקר של רשות התחרות.

בנוסף נמצא כי לקוחות מהמגזר הערבי משלמים ריבית גבוהה יותר על אשראי (הן אשראי למשקי בית והן אשראי לעסקים קטנים), גם כאשר לשניהם מאפייני הלוואה וסיכון דומים. נמצא כי הריבית על אשראי צרכני בסניפים ערביים גבוהה בממוצע בכ-10% בהשוואה לזו שבסניפים יהודיים והריבית על אשראי לעסקים קטנים וזעירים גבוהה בממוצע בכ-7% באותה רמת סיכון.

⁹ Herfindahl-Hirschman Index (HHI) - מדד מקובל לריכוזיות בענפים. מוגדר ע"י סכום ריבועי נתחי השוק של כל הפירמות בשוק. $HHI = \sum_{i=1}^n S_i^2$ כאשר n הוא מספר הפירמות בשוק ו- S_i הוא נתח השוק של פירמה i . המדד המחושב בטבלה 5 הוא על בסיס נתחי השוק של הקבוצות הבנקאיות.

ריבית מול סיכון באשראי בסניפי המגזר הערבי לעומת סניפים במגזר היהודי, שנת

2019

אפשר לראות כי עבור כל רמת סיכון, הריבית בסניפי המגזר הערבי היא ברוב המקרים גבוהה יותר מאשר סניפים במגזר היהודי. תופעה זו נשמרת גם כשבוחנים מדדי סיכון אחרים.

המחקר גם בחן את התמריצים של הבנקים שאינם פעילים בהיקף משמעותי ביישובים ערביים להרחיב את הפעילות שם. ריכוזיות גבוהה בהספקת השירותים יחד עם מחירי אשראי גבוהים היו צפויים לכאורה לתמרץ הרחבת פעילות כאמור. אולם, תוצאות המחקר העלו כי כל סניף בנק ביישוב ערבי מניב לבנק הכנסות נמוכות יותר, בעיקר בשל בעיות בהעמדת משכנתאות לנכסים ביישובים ערביים. כך, קטן התמריץ של הבנקים לפתוח סניפים חדשים ביישובים אלה. לאור זאת, ייתכן שפתרון של בעיית העמדת המשכנתאות לנכסים ביישובים ערביים תסייע גם בהגברת התחרות על חלקים אחרים של "סל השירותים הבנקאיים", בפרט אשראי צרכני.

מחקר ריביות על פקדונות למשקי בית ולעסקים קטנים

בעקבות עליית הריבית במשק, ערכה הרשות מחקר בתחום הפיקדונות החל מחודש ספטמבר 2022. בעקבות המחקר הוחלט על פתיחה בהליך היועצות עם נגיד בנק ישראל והמפקח על הבנקים (כנדרש בחוק) ביחס לאפשרות לקבוע כי חמש הקבוצות הבנקאיות

הגדולות: בנק לאומי, בנק הפועלים, בנק דיסקונט, בנק מזרחי והבנק הבינלאומי הן קבוצת ריכוז ולתת להן הוראות בתחום הפיקדונות וניהול יתרות עו"ש.

ממצאי הרשות עולה כי קיימים פערים משמעותיים בין הריביות המוצעות על פיקדונות קמעונאיים (פיקדונות של משקי בית ושל עסקים זעירים וקטנים), לעומת הריביות המשולמות על פיקדונות במגזרי הפעילות של עסקים בינוניים וגדולים ובנקאות פרטית, וכי גם קצב הגלגול של הריבית הוא איטי יותר ללקוחות קמעונאיים ביחס ללקוחות העסקים הגדולים. כל זאת, על אף העובדה שהפיקדונות הקמעונאיים מתאפיינים בתקופת הפקדה ארוכה ביחס לפיקדונות הלא קמעונאיים. כמו כן, בהקשר של יתרות עו"ש, עלה מהבדיקה כי רק חלק קטן מיתרות העו"ש של משקי בית ועסקים זעירים וקטנים נושאות ריבית, ושגם עבור אותו חלק, הריבית הממוצעת נמוכה משמעותית מהריבית המשולמת במגזר העסקים הגדולים.

כמו כן עלה, כי חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות ממעטות להציע שירותים בנקאיים בנפרד מיתר ה"סל הבנקאי" ללקוחות קמעונאיים שאינם מנהלים אצלם חשבון עו"ש.

עקב כך, הממונה שוקלת על מתן הוראות לבנקים בתחום קבלת פיקדונות. עיקר ההוראות הנשקלות: איסורים על קשירה בין פיקדון לבין קבלת שירותים בנקאיים אחרים, הוראות המחייבות את הבנקים להציג מידע השוואתי רלוונטי ללקוחות ב"דחיפה", הטלת חובה על הבנקים לקבל פיקדון משחקנים חוץ בנקאיים שיבקשו לפעול כ"מרכזי כספים" והפחתת חסמים בהעברת פיקדונות וניודם בנפרד מיתר הסל הבנקאי.

במהלך 2024 נשלחו מכתבי שימוע לבנקים הגדולים על כוונת הממונה להכריז על קבוצת ריכוז ולתת הוראות כמתואר והליך השימוע מתנהל כעת.

6.ד פעילות הוועדה לצמצום הריכוזיות

החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות נחקק בשנת 2013 ונועד ליישם את המלצות הוועדה הממשלתית להגברת התחרותיות במשק. רשות התחרות והוועדה לצמצום הריכוזיות עוסקות בעיקר ביישומן של פרק ב' לחוק, שכותרתו "שקילת שיקולי ריכוזיות כלל-משקית ושיקולי תחרותיות ענפית בהקצאת זכויות".

פרק הקצאת הזכויות מחולק לשני סימנים: הסימן הראשון עוסק בחובתו של כל משרד ממשלתי המבקש להקצות נכסים ציבוריים לגורמים ריכוזיים במשק, לשקול שיקולי ריכוזיות כלל-משקית בהתייעצות עם ועדת הריכוזיות (הסימן השני עוסק בתחרותיות ענפית, כמתואר לעיל בפרק ד.2). יו"ר הוועדה היא הממונה על התחרות, ולצידה חברים בוועדה מנכ"ל משרד האוצר וראש המועצה הלאומית לכלכלה.

כן עוסקת הוועדה בגיבוש ובפרסום רשימות של קבוצות עסקיות שהן בעלות היקפי פעילות ניכרים במשק (תאגידים ריאליים גדולים וגופים פיננסיים גדולים), גופים המחזיקים בזכויות בתשתיות חיוניות במשק וגורמים בעלי השפעה בתחומי התקשורת (כולם יחד – גורמים ריכוזיים) בהתאם להוראות החוק. במהלך שנת 2023 פרסמה הוועדה לצמצום הריכוזיות שלוש חוות דעת שעסקו בהקצאת זכויות לגורמים ריכוזיים. עיקרי חוות הדעת יובאו להלן. חוות הדעת המלאות מפורסמות באתר משרד האוצר בקישור: [הוועדה לצמצום הריכוזיות](#).

חוות דעת וועדת הריכוזיות בעניין השתתפות גורמים ריכוזיים במכרז למכירת תחנת הכוח "שורק"

ביום 23.2.2023 ועדת המכרזים הבין-משרדית להקמת תחנות כוח קונבנציונליות פנתה להיוועץ בוועדת הריכוזיות ביחס להשתתפות גורמים ריכוזיים במכרז לתכנון, מימון, הקמה והפעלה של תחנת כוח קונבנציונלית דו-דלקית בהספק מותקן של 600-900 MW באזור שורק.

מדובר בהקצאה חיונית ביותר למשק החשמל, רבת חשיבות מבחינת היקפה ומבחינת נחיצותה לשמירה על אמינות האספקה ושרידות המערכת באזור גוש דן. בהרכבן של שבע מתוך הקבוצות שהשתתפו בשלב המיון המוקדם במכרז, ואף צלחו אותו, לקחו חלק הגורמים הריכוזיים: אלקטרה, שפיר, משאב (מקבוצת כלל תעשיות), הפניקס, אשטרום, שיכון ובינוי ואו.פי.סי.

ביום 24.5.2023 פרסמה וועדת הריכוזיות את המלצותיה ביחס להקצאה במכרז זה.

הוועדה המליצה לאפשר את השתתפותן של אלקטרה, אשטרום, כלל תעשיות והפניקס במכרז.

המלצת הוועדה ביחס לשפיר

שפיר היא גורם ריכוזי עם זרועות רבות בתחומי תשתית חיונית רבים שמציבות אותה בין הגורמים בעלי הריכוזיות הכלל-משקית הגבוהה ביותר במשק. שפיר ניגשה למכרז על רכישת תחנת הכוח אשכול. לפיכך, סברה הוועדה שזכייה של שפיר בשורק בתרחיש שבו תזכה גם באשכול (שצפויה לספק חשמל לאותם אזורים), תהפוך אותה לאחת מיצרניות החשמל הפרטיות הגדולות ביותר. על כן, בתרחיש שבו שפיר הייתה זוכה באשכול, המליצה הוועדה כי ועדת המכרזים תשקול פעם נוספת שיקולי ריכוזיות כלל-משקית ביחס להתמודדותה של שפיר על שורק ותיוועץ בוועדת הריכוזיות פעם נוספת.

המלצת הוועדה ביחס לשיכון ובינוי

שיכון ובינוי היא קבוצה ריכוזית מאוד, שמחזיקה בזכויות משמעותיות בתשתיות חיוניות למשק בתחומי האנרגיה ותשתיות התחבורה. שיכון ובינוי, דומיננטית מאוד בתחום ייצור החשמל והיא אחת משתי יצרניות החשמל הפרטיות הגדולות (מחזיקה בהספק של כ- 2040 מגה-וואט בגז טבעי בלבד). הוועדה המליצה כי אם תוצאות הבחינה הענפית שעורכת רשות התחרות ביחס למכרזילמדו על כך שזכייתה של שיכון ובינוי עשויה לפגוע בקידום התחרותיות הענפית בתחום, יהיה צורך לשקול פעם נוספת שיקולי ריכוזיות כלל-משקית, ובפרט את החשש מפגיעה ברווחת הציבור ואת הגידול בריכוזיות הכלל-משקית שנקשרים בכוח המיקוח של הקבוצה בתחום החשמל.

המלצת הוועדה ביחס לאו.פי.סי

הוועדה המליצה כי אם או.פי.סי תזכה בתחנת אשכול, ועדת המכרזים תשוב להיוועץ בה ביחס לשיקולי ריכוזיות כלל-משקית בהקצאת הזכות בשורק לקבוצה.

חוות דעת משלימה של ועדת הריכוזיות לגבי השתתפות גורמים ריכוזיים במכרז הרכבת הקלה חיפה-נצרת

ביום 28.11.2021 חברת חוצה ישראל פנתה להיוועץ בוועדת הריכוזיות ביחס להשתתפות גורמים ריכוזיים במכרז למימון, תכנון, הקמה, הפעלה ותחזוקה של פרויקט "נופית" – הרכבת הקלה בין חיפה לנצרת. פרויקט נופית הוא תוכנית להסעה המונית בטכנולוגיית

רכבת קלה אזורית (Tram-Train) שצפויה לשרת את תושבי הצפון ולחבר בין מטרופולין חיפה לבין הגוש העירוני נצרת-נוף הגליל. מדובר בהקצאה משמעותית שתגדיל את הריכוזיות הכלל-משקית של הזוכה בה.

ביום 24.10.2023 בחוות דעת משלימה, המליצה וועדת הריכוזיות לאפשר את השתתפותן של קבוצות אלקטרה ושפיר במכרז לאחר שהקבוצה שזכתה במכרז של הקו הכחול בירושלים אינה כוללת תאגידים הקשורים לבעלי השליטה בקבוצת שפיר או לתאגידים הקשורים לבעלי השליטה בקבוצת אלקטרה.

חוות דעת וועדת הריכוזיות בעניין השתתפות גורמים ריכוזיים בהליך מכירת חברת דואר ישראל

ביום 14.9.2023 פנתה רשות החברות הממשלתיות להיועץ בוועדת הריכוזיות בנוגע להפרטת חברת דואר ישראל ובנק הדואר.

חברת הדואר ובנק הדואר מספקים באמצעות פריסה רחבה של סניפים לכלל היישובים בישראל שירותי דואר, שירותי בנקאות ושירותים נוספים. צרכני דואר רבים תלויים ביחידות הדואר ולפיכך שירותי דואר איכותיים, נגישים ועילים חיוניים לרווחת הציבור. ביום 26.10.2023 המליצה ועדת הריכוזיות למנוע מהבנקים לאומי, דיסקונט ומזרחי טפחות להתמודד במכרז לרכישת הדואר. הוועדה (ברוב קולות) המליצה לאפשר את התמודדות ניאופרם ואילו יו"ר הוועדה סברה כי יש לפסול את התמודדותה משיקולי ריכוזיות כלל-משקית.

עדכון ברשימות הגורמים הריכוזיים, התאגידים הריאליים המשמעותיים והגופים הפיננסיים המשמעותיים שמפורסמים מכוח חוק הריכוזיות

במהלך שנת 2023 נשלחו דרישות נתונים לכל הגורמים הריכוזיים ולגורמים נוספים שעשויים להיכלל ברשימת הגורמים הריכוזיים, ברשימת התאגידים הריאליים המשמעותיים וברשימת הגופים הפיננסיים המשמעותיים המפורסמות לפי חוק הריכוזיות.

בחודש מרץ 2024 פורסמו רשימות עדכניות של הגורמים הריכוזיים, התאגידים הריאליים המשמעותיים והגופים הפיננסים המשמעותיים.

בין הגורמים שהוספו לרשימת התאגידים הריאליים המשמעותיים ורשימת הגורמים הריכוזיים נמנים: **ביג מרכזי קניות בע"מ, צור שמיר אחזקות בע"מ, מבנה נדל"ן (כד.) בע"מ, נגה - ניהול מערכת החשמל בע"מ** (לאחר שניהול המערכת הוצא מידי חברת החשמל במסגרת הרפורמה במשק החשמל), **בית זיקוק אשדוד בע"מ** (בעקבות התפצלותה מקבוצת פז חברת הנפט), **קבוצת בז"ן** (בתי זקוק לנפט בע"מ) שכבר אינה חלק מקבוצת עידן עופר בעקבות מכירת השליטה בבז"ן.

כמו כן, נגרעו, התווספו, וסווגו אחרת תאגידים ויחידים בקבוצות שונות, לאור שינויים שהתרחשו בקבוצות אלו. הבולטים שבהם: **קבוצת דלק-תשובה** נגרעה הן מרשימת הגורמים הריכוזיים והן מרשימת התאגידים הריאליים המשמעותיים בעקבות מכירת החזקותיה במאגר הגז תמר וצמצום היקף האשראי שנטלה, אשר ירד מתחת לרף. **קבוצת עידן עופר** חדלה מלהיות ריאלית משמעותית, מאחר שמחזור המכירות והאשראי של הקבוצה בישראל הצטמצמו, בעקבות מכירת השליטה בבז"ן ובצבים שירותי ספנות משולבים בע"מ. עם זאת, קבוצת עידן עופר ממשיכה להיות גורם ריכוזי בשל החזקה של למעלה ממחצית מהפעילות בתחום הפוספטית ובתחום הפעילות שעליו חל חוק זיכיון ים המלח. חברות מקבוצת פסגות מוזגו לאלטשולר שחם, והן נכללות עתה תחת **קבוצת אלטשולר שחם** שהיא גוף פיננסי משמעותי בשל היקף נכסיה המנוהלים. הלמן אלדובי והפניקס, שהשתייכו עד לעדכון זה לשתי קבוצות שכללו גופים פיננסיים משמעותיים בשל שווי כלל נכסיהן, נכללות עתה תחת **קבוצת הפניקס**, בעקבות מיזוגן. בעקבות שינויי השליטה בפסגות בית השקעות בע"מ שהיא גוף פיננסי משמעותי, השולט החדש מר **רני צים** והחברות שבשליטתו התווספו לרשימת הגורמים הריכוזיים. נתן חץ חדל מלשלוט באלוני חץ, שהיא תאגיד ריאלי משמעותי בשל היקף האשראי הקובע שנטלה, ויצא מהרשימה. **אלוני חץ** נותרת ללא שולט. מקס איט פיננסים, שהייתה עד כה גוף פיננסי משמעותי וגורם ריכוזי, מכיוון שהייתה סולקת בעלת היקף פעילות רחב נרכשה על ידי קבוצת **כלל החזקות** ונכללת מעתה תחת קבוצה זו. בהתאם, השולטים הקודמים בקרן ורבורג פינקוס, ששלטה במקס, נגרעו מהרשימה.

רשימת הגופים הפיננסיים המשמעותיים כוללת 17 קבוצות, שבהן, 5 בנקים ו-11 גופים מוסדיים, ששווי כלל נכסיהם עולה על 44.431 מיליארד ₪.

ברשימת התאגידים הריאליים המשמעותיים 29 קבוצות, שמתקיים בהן לפחות אחד מהתנאים הבאים: האשראי הקובע של התאגיד הריאלי עולה על 6.664 מיליארד ₪ (15 קבוצות); מחזור המכירות הקובע של התאגיד הריאלי עולה על 6.664 מיליארד ₪ (19 קבוצות) או על 2.221 מיליארד ₪ בשוקי מונופולין.

ברשימת הגורמים הריכוזיים 88 קבוצות שכוללות לפחות אחד מאלה: גוף פיננסי משמעותי; תאגיד ריאלי משמעותי; גורם בעל השפעה בתחום השידורים או העיתונות הכתובה (29 קבוצות); היקף פעילות מצטבר בתחום תשתית חיונית העולה על מחצית מכלל הפעילות באותו תחום (18 קבוצות), בעלי זכות בלפחות ארבעה תחומי תשתית חיונית באמצעות לפחות עשרה רישיונות או חוזים.

המשמעות של הופעה ברשימת הגורמים הריכוזיים היא שמתן רישיונות או זיכיונות בתשתיות חיוניות לגורמים המופיעים ברשימה זו, או הפרטה של חברות ממשלתיות על ידי המדינה ומכירתן לגורמים אלו, מחייבים את המאסדר לשקול שיקולי ריכוזיות כלל-משקית ולהיוועץ בוועדה לצמצום הריכוזיות לגבי ההשלכות של ההקצאה על הריכוזיות הכלל-משקית. נוסף לכך, להימצאות ברשימות השלכות בהקשר של חובת ההפרדה בין תאגידים ריאליים משמעותיים ובין גופים פיננסיים משמעותיים.

ד.7. חקיקה ומדיניות

תיקונים בחוק התחרות הכלכלית

איסור פגיעה ביבוא מקביל או יבוא אישי

ביום 21 ביוני 2023 התקבל בכנסת תיקון מספר 23 לחוק התחרות הכלכלית ("התיקון לחוק"). תכליתו המרכזית של התיקון לחוק היא מניעת סיכול או צמצום של התחרות מצד יבוא מקביל או יבוא אישי, על ידי היבואן הישיר.

התיקון לחוק קובע את האיסורים הבאים:

לא יעשה יבואן ישיר מעשה מהמעשים המפורטים בתוספת, אם מתקיים בו אחד מאלה:

- כתוצאה ממנו עלול להיפגע יבוא מקביל או יבוא אישי בענף שבו פועל היבואן הישיר, ובשל כך עלולה להיפגע התחרות בענף;
- עיקרו מניעה או הפחתה של התחרות מצד יבוא מקביל או יבוא אישי;
- הוא עלול למנוע או להפחית את התחרות מצד יבוא מקביל או יבוא אישי ואינו נחוץ לצורך מימוש עיקרו של יבוא הטובין על-ידו כיבואן ישיר.

המעשים המפורטים בתוספת הם כל המעשים הבאים:

- היותו של היבואן הישיר צד להסדר;
- התניה או דרישה של תנאים מסחריים;
- שינוי תנאים מסחריים באופן מוסכם או באופן חד צדדי;
- התערבות אצל קמעונאי בעניין סימון שונה או אופן הצגה שונה של טובין שיובאו ביבוא מקביל לעומת טובין שיובאו על ידי יבואן ישיר;
- סירוב לספק טובין או שירות;
- דיווח על טובין שמקורם ביבוא מקביל באופן המאפשר מעקב אחר שרשרת האספקה, כולה או חלקה, של אותם טובין;
- שינוי במאפיינים או בתכונות של טובין.

מעשה של יבואן ישיר בניגוד לתיקון לחוק מהווה הפרה בגינה ניתן להטיל עיצום כספי של עד 8% מהמחזור הכספי של היבואן ולא יותר מכ-ו' מיליון שקלים, ומהווה גם עבירה לפי סעיף 47(ב) לחוק התחרות הכלכלית.

ביום 19.9.23 פרסמה ממונה גילוי דעת בעניין מעשה של יבואן ישיר, כמפורט בהמשך פרק זה.

צמצום הפטור החקלאי

במסגרת חוק ההסדרים צומצם הפטור החקלאי ביחס למגדלי עופות אשר מחזיקים במשחטה. הפטור החקלאי קבוע בסעיף 3(4)(א) לחוק התחרות הכלכלית וקובע שהסדר שכל כבילותיו נוגעות לגידול ושיווק בסיטונות של תוצרת חקלאית מגידול מקומי (לרבות עופות), ומתקיימים לגביו מספר תנאים הקבועים בחוק, לא ייחשבו כהסדרים כובלים. התיקון הנוכחי קובע שהפטור הקבוע בסעיף 3(4)(א) לא יחול על הסדר אם אחד הצדדים להסדר הוא מגדל עופות שהוא או אדם קשור אליו מחזיק משחטה. יחד עם זאת, הפטור כן יחול על הסדר בין מגדלים שמחזיקים באותה משחטה ואין להם אחזקות במשחטות נוספות.

תיקונים בחוק המזון

במסגרת חוק ההסדרים, ביום 1 ביוני 2023 חוקקו מספר תיקונים לחוק המזון:

עלייה ברף העיצומים - רף העיצומים המקסימאלי במסגרת חוק המזון, עלה מ - 25 מיליון ₪ ל - 40 מיליון ₪, וזאת ביחס לכל סעיפי החקיקה שניתן להטיל בגינם עיצום כספי.

איסור הנחות מותנות - החוק תוקן באופן שאוסר על ביצוע "קשירה כלכלית" באמצעות מתן הנחות מותנות על מצרך אחד, בקנייה של "מצרך אחר". זאת, בנוסף לאיסור על "קשירה חוזית" המופיע בסעיף 8(ג), עוד טרם התיקון לחוק.

קשירה כלכלית מתייחסת למצב שבו על פני הדברים ניתן לרכוש כל אחד מהמוצרים בנפרד, אך החברה הקושרת מייצרת ללקוח תמריץ כלכלי לרכוש את המוצרים שלה ביחד ולא לפצל את הסל בין ספקים מתחרים. טרם התיקון, קבע חוק המזון (סעיף 8(ג)) - שספק גדול לא יתנה מכירת מצרך ממצרכיו לקמעונאי ברכישת מצרך אחר של אותו ספק גדול. התיקון הנוכחי מוסיף לכך גם איסור ביחס להתניית הנחות וקובע שספק גדול לא יתנה מתן הנחה לקמעונאי גדול הנכלל ברשימה, בעבור מצרך ממצרכיו, במישרין או בעקיפין, בכסף או בשווה כסף, ברכישת מצרך אחר של אותו ספק גדול. התיקון הוא הוראת שעה שתקפה לשנתיים, החל מיום 1.1.24.

איסור מיזוגים בין ספקי מזון - התיקון קובע, שעל אף האמור בפרק ג' לחוק התחרות הכלכלית, לא יתמזגו חברות שאחת מהן היא ספק שמחזור המכירות שלו לקמעונאים

עלה על 307,476,374 שקלים חדשים, והשנייה היא ספק שמחזור המכירות הכולל שלו לקמעונאים עלה על 30 מיליון שקלים חדשים; "מחזור מכירות לקמעונאים" – הוא מחזור המכירות בישראל בשנת 2021, לקמעונאים או באמצעות קמעונאים, במישרין או באמצעות מפיץ, לרבות מצרכי מותג פרטי והפצה של מצרכים אלה. לאיסור זה קיימים שני חריגים מרכזיים (שמותנים באישור הממונה על התחרות) – (א) אם מיזוג החברות אינו צפוי להשפיע כלל על התחרות בישראל; (ב) אם מדובר ברכישה של פירמה כושלת ומתקיימים התנאים הקבועים לכך. תיקון זה הוא הוראת שעה לשנה וחצי החל מיום 1.6.2023 ועד יום 31.12.2024.

תמריץ להכנסת ספקים קטנים באמצעות הקלה בפתיחת חנות גדולה על ידי קמעונאי גדול – התיקון קובע שקמעונאי גדול לא יידרש לקבל את אישור הממונה לפתיחת חנות גדולה נוספת באזור ביקוש שהשיעור המחושב בו כאמור בהודעה בדבר אזורי ביקוש עולה על 30% אך נמוך מ-50% אם בכל אחד מששת החודשים שקדמו למועד פתיחת החנות הגדולה 55% או יותר מהיקף המכירות של המצרכים שמכר הקמעונאי הגדול, בישראל, לא היו של מצרכים שסופקו לקמעונאי הגדול בידי ספקים גדולים הנכללים ברשימת הספקים הגדולים. מדובר בהוראת שעה לשלוש שנים, החל ביום 1.6.2023.

חקיקת משנה

תיקון פטור הסוג להפצה בלעדית

ביום 9.7.23 התפרסם תיקון לפטור הסוג להפצה בלעדית.

ככלל, פטורי סוג פוטרים את הצדדים להסדר מן הצורך בקבלת היתר מראש וזאת ביחס לסוגי הסכמים מסוימים ובעמידה בתנאים הקבועים בכל פטור סוג. באופן זה, ניתן לבצע שיתופי פעולה לגיטימיים ושכיחים ללא היתר מראש וזאת לטובת יצירת סביבה עסקית יעילה ודינמית.

תיקון פטור הסוג להפצה בלעדית הוציא מתחולת פטור הסוג מצב בו ספק ומפיץ מסכימים ביניהם שהמפיץ לא יתקשר עם אדם לשם הפצת הטובין אל מחוץ לשטח ההסכם. כלומר לפי התיקון לפטור הסוג, סיטואציה בה ספק זר (לדוגמא ספק צרפתי) יחתום על הסכם הפצה עם מפיץ זר (לדוגמא מפיץ פולני), ויקבע בהסכם שהמפיץ אינו

רשאי למכור את המוצרים לישראל, אם המפיץ הפולני נתקע עם מלאי ויבואן מקביל ישראלי פונה אליו באופן יזום ומבקש לרכוש את המוצרים, אינה חוסה תחת תנאי הפטור ולכן עשויה להוות הסדר כובל אסור. בכך, הוסר חסם נוסף שעומד בפני יבואנים מקבילים לצורך ייבוא מוצרים לישראל.

גילויי דעת:

גילוי דעת 2/23 בעניין מעשה של יבואן ישיר – כמתואר לעיל, ביום 21.6.2023 התקבל בכנסת תיקון מספר 23 לחוק התחרות הכלכלית. תכליתו המרכזית של התיקון לחוק היא מניעת סיכול או צמצום של התחרות מצד יבוא מקביל או יבוא אישי, על ידי היבואן הישיר. ביום 19.9.23 פרסמה הממונה על התחרות גילוי דעת אשר מספק פרשנות של התיקון לחוק ומעניק הכוונה לציבור, לרבות יבואנים ישירים ויבואנים מקבילים, בשאלה אם מעשה של יבואן ישיר מהווה הפרה של החוק.

גילוי דעת 3/23 בעניין קבלת מידע ברשות התחרות ועיון בו על ידי גורמים שאינם מוסרי המידע – ביום 27.9.2023 פורסם גילוי דעת העוסק במידע שהממונה על התחרות אוספת מגורמים שונים הפועלים במשק, במסגרת סמכותה על פי חוק לדרוש מידע שלדעתה יש בו כדי להבטיח או להקל את ביצוע החוק. רשות התחרות נדרשת בהליכים שונים להתיר עיון במידע שנאסף על ידה לגורמים שאינם מוסרי המידע. הליך נפוץ מסוג זה הוא בקשת עיון במידע שבתיק הרשות המוגשת במסגרת הליך ערר על החלטת הממונה לבית הדין לתחרות.

גילוי הדעת עוסק בשני שלבים הנוגעים למידע שמתקבל ברשות התחרות במסגרת סמכות הממונה – שלב איסוף המידע על ידי הרשות, ושלב מתן זכות העיון בו למי שמבקש להגיש ערר על החלטת הממונה. בשלב איסוף המידע, גילוי הדעת מפרט את אופן התנהלות הרשות מול מוסרי מידע ואת החובות החלות על מוסרי מידע במענה לדרישות נתונים מטעם הרשות. בשלב בקשת העיון בתיק הרשות, גילוי הדעת פורש את מדיניות הרשות בכל הנוגע להגנה על מידע רגיש שמתבקש עיון בו.

גילוי דעת 4/23 בעניין הגדרת "מצרך אחר" בסעיפים 8(ג), 8(גו) ו- 8(2ג) לחוק המזון – כפי שפורט לעיל, ביום 31.5.2023, תוקן חוק המזון והוספו לו, בין היתר, סעיפים

8(ג) ו-8(ג2), אשר אוסרים על הנחות מותנות בין מצרך אחד של הספק לבין מצרך אחר. ביום 18.12.2023 פורסם גילוי דעת בנושא שנועד להבהיר את האופן שבו רשות התחרות מפרשת את המונח "מצרך אחר".

מהו "מצרך אחר" על פי גילוי הדעת?

שני מצרכים שאחד מהם אינו תחליפי בעיני הצרכן למצרך השני, הם "מצרכים אחרים", למעט שני חריגים שיחולו בכפוף לכך שהספק מוכר את המצרכים לקמעונאי במחירים זהים ליחידת משקל או בפערי מחירים זניחים בלבד:

- מצרכים שההבדלים ביניהם מתבטאים בגודל האריזה, בחומר, בסוג או בצורת האריזה של המצרך בלבד;
- מצרכים ששייכים לאותה סדרת מוצרים. לדוגמא: מצרכים דומים בטעמים שונים, מוצרים מופחתי ערך (קלורי, נתרן, כולסטרול, סוכר וכדומה) או נטולי אלרגנים (גלוטן, לקטוז ועוד);
- מצרכים מקטגוריות שונות הם "מצרכים אחרים";
- מצרכים שנמכרים תחת מותגים שונים הם מצרכים אחרים;
- שני מצרכים שאחד מהם נמצא תחת פיקוח מחירים והשני אינו נמצא תחת פיקוח הם מצרכים אחרים.

8.7 פעילות בינלאומית

רשות התחרות מייחסת חשיבות רבה לביסוס ולחיצוק מעמדה של מדינת ישראל בזירה הבין-לאומית בתחום התחרות ומשקיעה מאמצים רבים בנושא. השתתפות בפורומים בין-לאומיים שעוסקים בתחרות וטיפול קשירי עבודה עם רשויות תחרות עמיתות ברחבי העולם, מאפשרים להשתתף בדיונים המובילים בתחום, להתעדכן באופן שוטף ובלתי אמצעי בחידושים בדין ובמדיניות בתחום התחרות, ולהיעזר ולהיוועץ ברשויות עמיתות לפי העניין. להלן אבני דרך מרכזיות בפעילות של רשות התחרות בזירה הבין-לאומית ותיאור עיקרי הפעילות בשנה החולפת.

פעילות בארגון המדינות המפותחות לשיתוף פעולה כלכלי - OECD

ועדת התחרות של ארגון ה-OECD היא אחד הגופים החשובים בעולם להגבלים עסקיים ולשיתופי פעולה בתחומים של מדיניות תחרות, ורשות התחרות היא חברה מלאה בה משנת 2010. נציגי רשות התחרות משתתפים בדיוני הוועדה, שמתכנסת פעמיים בשנה, ומציגים דרך קבע ניירות עבודה בנושאים מגוונים במסגרת קבוצות העבודה וכן דוחות שנתיים. רשות התחרות משתתפת גם בפורום התחרות הגלובלי (GFC) המתכנס אחת לשנה במסגרת ועדת התחרות ב-OECD.

בשנת 2023 הציגה רשות התחרות ניירות עבודה ומסמכי עמדה בכמה דיונים של ועדת התחרות וקבוצות העבודה שלה. ובחודש דצמבר, השתתפה הממונה בדיוני ועדת התחרות והתייחסה בהרחבה למלחמה בארץ, למצב החירום, ולאירועי השבעה באוקטובר.

פעילות במסגרת ארגון התחרות הבין-לאומי - ICN

נוסף על פעילותה ב-OECD-רשות התחרות פעילה בקבוצות עבודה מקצועיות של ה-ICN (International Competition Network) ארגון המאגד 120 רשויות תחרות מ-106 מדינות ברחבי העולם.

עבודת הארגון נעשית באמצעות קבוצות עבודה, ובהן חברים ממגוון מדינות המקדמות פרויקטים מקצועיים: מסמכי מדיניות, דוחות תקופתיים, שאלונים וסקרים, סדנאות וסמינרים, פרקטיקות מומלצות ועוד. רשות התחרות משתתפת בפרויקטים ובדיונים של קבוצות העבודה שבהן היא חברה, ובכלל זה בקבוצות העבודה בתחום המיזוגים, ייעוץ, קרטלים ומונופולין. בכל אחת מקבוצות העבודה הנזכרות לעיל רשות התחרות תורמת מהניסיון המקצועי שנצבר בתחום התחרות בישראל, ובד בבד מתעדכנת בנעשה בנושאים אלה בעולם. גם בשנה החולפת השתתפה הרשות בכמה פרויקטים, בין היתר בתחום המיזוגים ובתחום הקרטלים.

קשרים בין-לאומיים

רשות התחרות היא צד בהסכם שיתוף פעולה דו-צדדי משנת 1999 עם הרשויות המקבילות לה בארצות הברית (FTC ו-DO) לרשות קשרי עבודה הדוקים עם הרשויות האמריקניות, והתייעצויות מקצועיות נערכות דרך קבע לפי הצורך.

לרשות התחרות יש גם קשרי עבודה הדוקים ומתמשכים עם נציבות האיחוד האירופי ועם רשויות התחרות במדינות החברות באיחוד, כמו גם עם רשויות תחרות עמיתות במדינות נוספות. על רקע קשרים הדוקים אלה הרשות מנהלת התייעצויות הדדיות ותדירות עם רשויות אלו לפי העניין והצורך. גם בשנה שחלפה קיימה הרשות עשרות התייעצויות בכל תחומי פעילותה עם מגוון רשויות תחרות בעולם, לפי הצורך.

ד.9 סיכום נתוני הון אנושי מנהל ותקציב לשנת 2023

במסגרת הרפורמה בניהול ההון האנושי בשירות המדינה, המיושמת בהנחיית נציבות שירות המדינה ונגזרת מהחלטות הממשלה, המשיכה הרשות במהלך שנת 2023 לתפקד באופן שוטף ועצמאי בטיפול במכרזים של עובדי הרשות. רובם המכריע של עובדי רשות התחרות הם עובדים מקצועיים בעלי תארים אקדמיים (כלכלנים ומשפטנים). כמו כן, ברשות מועסקים כ-12 סטודנטים ושבעה מתמחים. תקציב רשות התחרות בחוק התקציב לשנת 2023 היה 75.646 מלש"ח, מהם תקציב השכר -41.87 מלש"ח ותקציב תפעול ושכ"ד 33.776 מלש"ח.

ד.10 רשות התחרות והקשר עם הציבור

רשות התחרות עובדת על פי עקרונות יסוד של מקצועיות, שקיפות ומתן שירות יעיל לציבור. דלתה של הנהלת הרשות ושל הממונה על התחרות פתוחה תמיד עבור הציבור.

לאור אירועי ה-7 באוקטובר, הקימה הרשות קו חם לשאלות מהשוק בעקבות השפעת אירועי הלחימה. עוד ערכה הרשות התאמות למצב החירום בהיבט האכיפה של החוק,

הקפאת מועדים למענה על דרישות נתונים, והעניקה הקלות והתאמות מסוימות מכח חוק המזון לתקופה מוגבלת.

לרשות התחרות דף פייסבוק המאפשר לענות לשאלות של אזרחים באופן מהיר וישיר. הרשות פועלת לחזק את הקשר הבלתי אמצעי עם הציבור באמצעות הרשתות החברתיות.

אתר האינטרנט ומאגר המידע:

אתר הרשות (www.competition.gov.il) כולל מאגר מידע מקיף בשפה העברית ובו מגוון רחב של מידע מקצועי, עדכני והיסטורי בתחום התחרות הכלכלית. המאגר הוא שלב נוסף בפיתוחו של אתר האינטרנט של רשות התחרות, והוא מכיל את כל החלטות הממונה על התחרות (מיזוגים, צווים מוסכמים, קביעות, הכרזות מונופולין וכדומה). המאגר מתעדכן על בסיס יומי. האתר מתורגם גם לשפה האנגלית.

(<https://www.gov.il/en/departments/competition>)

על מנת להקל על הגולשים ולשפר את דרכי ההתקשרות לממונה על התחרות או למחלקת חקירות, יש בעמוד הבית של האתר "קו חם לממונה/למחלקת חקירות". קו זה מאפשר פנייה ישירה לממונה או למנהל מחלקת חקירות ברשות בכל מקרה או עניין, לרבות בחשדות לעבירות על חוק התחרות הכלכלית או בפעילות הפוגעת בתחרות במשק (הסדרים כובלים, ניצול מעמד לרעה של בעל המונופולין, הפרת תנאי לאישור מיזוג או לאישור הסדר, הפרה של חוק המזון וכדומה).

סך הכל פניות ציבור שהתקבלו בשנת 2023: 547

ד.ו פעילות הרשות בסיוע לאכיפה פרטית של החוק

למיטב ידיעתה של הרשות הוגשו בשנת 2023 4 בקשות לאישור תובענות ייצוגיות בתחום דיני התחרות.

בשנת 2023 הוגשו לקרן למימון תובענות ייצוגיות במשרד המשפטים 4 בקשות למימון תובענה ייצוגית הקשורה בתחום דיני התחרות, ביניהן נגד ענקיות הטכנולוגיה

הבינלאומיות גוגל ומטא, ונגד וולט. הוחלט לתת מימון לכלל הבקשות בסך של 145,000 ₪ לחוות דעת מומחה, תרגום כתבי טענות וסקר צרכנים, מתוכם 65,000 ₪ לתובענות הייצוגיות נגד גוגל ומטא.

מלבד האמור ערכה הרשות שיחות הכוונה וסיוע עם תובעים מייצגים בעילות לפי החוק.

חלק ה- דיווח על יישום חוק חופש המידע ברשות התחרות לשנת 2023

הממונה על העמדת מידע לציבור ברשות התחרות הוא עו"ד יצחק שפיגלר.

דרכי התקשרות ואופן הגשת בקשות לפי חוק חופש המידע, תשנ"ח-1998, מפורטים בקישור:

<https://www.gov.il/he/Departments/General/freedomofinformation1>

להלן דיווח הממונה על העמדת מידע לרשות הציבור ברשות התחרות לגבי הטיפול בבקשות לקבלת מידע בשנת 2023, בהתאם להוראות תקנה 7 לתקנות חופש המידע, תשנ"ט-1999 (להלן **התקנות**):

מספר הבקשות שהוגשו בשנת 2023: 14¹⁰

מספר הבקשות שנענו בשנת 2022: 18¹¹

¹⁰ תקנה 7(ו) לתקנות.

¹¹ תקנה 7(2) לתקנות.

מידע אודות הבקשות (כולל 4 בקשות שהוגשו בשנת 2022 והטיפול בהן הסתיים בשנת 2023)¹²:

מספר	באחוזים	
3	17%	הרשות מסרה את כל המידע המבוקש
10	55%	הרשות מסרה את המידע המבוקש באופן חלקי
5	28%	הרשות דחתה את הבקשה למסירת מידע
0	0%	הטיפול בבקשה הופסק בשל אי תשלום אגרה
0	0%	הטיפול בבקשה הופסק מטעמים הנוגעים לפונה
0	0%	הטיפול בבקשה טרם הסתיים
18	100%	סה"כ

¹² תקנה 7(2) לתקנות.

**לעניין הבקשות שנענו באופן חלקי או בשלילה, להלן החלוקה לפי העילות
בחוק**

סך הבקשות שנענו באופן חלקי או בשלילה	15 ¹³
העילה	מספר הבקשות שנדחו בשל עילה זו
8(ו) - הקצאת משאבים	2
8(2) - נוצר לפני 7 שנים	
8(3) - לא ניתן לאתר	
8(4) - המידע כבר פורסם	1
8(5) - נוצר בידי רשות אחרת	2
9(א)(ו) - פגיעה בביטחון	
9(א)(2) - צו	
9(א)(3) - פגיעה בפרטיות	1
9(א)(4) - איסור על פי דין	
9(ב)(ו) - שיבוש תפקוד הרשות	8
9(ב)(2) - מדיניות בעיצוב	1
9(ב)(3) - משא ומתן	
9(ב)(4) - דיונים פנימיים	9
9(ב)(5) - ניהול פנימי	
9(ב)(6) - סוד מסחרי	6

¹³ חלק מהבקשות אשר נדחו, באופן חלקי או מלא, נומקו באמצעות יותר מעילת דחייה אחת.

8	9(ב)(7) - תנאי לאי מסירה
	9(ב)(8) - רשות אכיפה
	14 - החוק אינו חל

מידע אודות זמני טיפול בבקשות שנענו בשנת 2023¹⁴:

זמן הטיפול	במספר	באחוזים
עד 15 יום	5	28%
בין 16 ל-30 יום	4	22%
בין 31 ל-60 יום	4	22%
בין 61 ל-120 יום	5	28%
מעל 120 יום	0	0%
סה"כ	18	100%

מידע אודות עתירות¹⁵:

בשנת 2023 לא הוגשו עתירות כנגד החלטות הרשות לפי חוק חופש המידע.

¹⁴ תקנה 7(3) לתקנות.

¹⁵ תקנות 7(4)-7(5) לתקנות.

נספח לדו"ח סיכום פעילות רשות התחרות 2023

בהתאם לסעיף 5 לחוק חופש המידע, תשנ"ח-1998, ותקנה 7 לתקנות חוק חופש המידע, תשנ"ט-1999, להלן הנושאים הנדרשים להיכלל בדיון וחשבון השנתי והפירוט אודותם (בין בדו"ח זה ובין בקישורים).

1. פירוט מבנה הרשות; שמות בעלי תפקידים בכירים העומדים בראש אגפים - חלק ב'.
2. תיאור תחומי האחריות של הרשות - חלק ג'.
3. מענה של הרשות ודרכי ההתקשרות עמה - חלק ד'.
4. דרכי יצירת קשר עם [רשות התחרות](#). יצירת קשר בנושא [פניות הציבור](#). יצירת קשר בנושא [חופש המידע](#).
5. יחידות ברשות, הנותנות שירות לאזרח וכן מענים [ודרכי ההתקשרות](#).
6. סקירת עיקרי פעילות הרשות בשנה החולפת - חלק ד'.
7. [תקציב](#) הרשות בשנה החולפת - חלק ד'.
8. [פירוט הוצאותיה של הרשות בשנה החולפת לפי סעיפי התקציב](#).
9. [תקציב](#) הרשות לשנה הנוכחית.
10. רשימת חוברות [ועלוני מידע](#) לציבור שהרשות פרסמה בשנה החולפת - חלק ד'.
11. [הנחיות המינהליות](#) הכתובות שלפיהן פועלת הרשות.
12. [מאגרי המידע](#) של הרשות הרשומים לפי חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981 - אין מאגרי מידע.
13. קרנות ומלגות שבמימון הרשות - אין.
14. תמיכות שנתנה הרשות למוסדות ציבור בשנה החולפת - אין.
15. רשימת החוקים שהרשות ממונה על ביצועם -

[חוק התחרות הכלכלית](#), תשנ"ח-1988.

[חוק קידום התחרות בענף המזון](#), תשע"ד-2014.

[חוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות](#), תשע"ד-2013.

16. רשימת הרשויות הציבוריות והתאגידים שהמשרד אחראי על תחומי פעילותם - אין.

17. דיווח הממונה על חופש המידע ברשות - חלק ה'.